

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü

**KADINLARIN TOPLUMSAL CİNSİYET
EŞİTSİZLİĞİNE İLİŞKİN BAKIŞ AÇILARININ
BELİRLENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Begüm Tuğba KARASU

**KADIN SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİ ANABİLİM DALI
PROGRAMI**

İZMİR

2019

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü

**KADINLARIN TOPLUMSAL CİNSİYET
EŞİTSİZLİĞİNE İLİŞKİN BAKIŞ AÇILARININ
BELİRLENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Begüm Tuğba KARASU

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Aynur SARUHAN

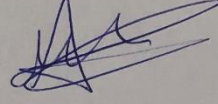
**KADIN SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİ ANABİLİM DALI
PROGRAMI**

İZMİR

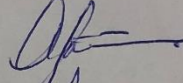
2019

DEĞERLENDİRME KURULU ÜYELERİ

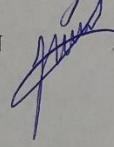
Başkan : Dr. Öğr. Üyesi Aynur SARUHAN
(Danışman)

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Ayça GÜRKAN

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Hande YAĞCAN

Yüksek lisans tezinin kabul edildiği tarih: 17.06.2019

ÖNSÖZ

“Bir toplum, bir millet erkek ve kadın denilen iki cins insandan meydana gelir. Mümkün müdür ki, bir toplumun yarısı topraklara zincirlerle bağlı kaldıkça, diğer kısmı göklere yükselebilir!”

Mustafa Kemal ATATÜRK

Çocukluğumdan itibaren babamın mesleğinden dolayı birçok ilde yaşadım. İl değişiklikleri farklı kültürler tanımama ve gözlem yeteneğimin gelişmesine olanak sağladı. Her zaman gözlemlediğim ve beni oldukça rahatsız eden durum kadınlara yönelik olan kötü düşünce ve tutumlardı. Kadın yemek yapıyor, çocuk bakıyor, eşinin ve eşinin ailesinin sözünden çık(a)mıyor, ailesi uğruna kendini hep geri plana atıyor; fakat tüm bunlara rağmen yine de takdir edilmiyordu. Kadın okuyup kendini geliştirse, çalışma hayatında yer alsada dahi yine de tüm ev işleri ve çocukla ilgilenmek kadının görevidi ve sanki çalışmak yükünü daha da artırıyordu. Tüm bu gözlemlerimle beraber yüksek lisans stajımı yaptığım hastaneye başvuran kadınlardan anamnez aldığım sırada çoğunun yaşlarını bilmediklerini fark ettim. Bu durum acaba kadınlar olarak kendimize gerekli değeri vermeyerek toplumsal cinsiyet eşitsizliğini destekliyor muyuz sorusunu sormama sağladı. Bu nedenle kadınların bu konudaki bakış açılarını araştırmak istedim. Sayın danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Aynur SARUHAN’ın da onayıyla tez konumu belirlemiş olduk. Kadının gelişmesinde en büyük engel olan bir konuda literatür taraması yapmak çok heyecan vericiydi. Bu süreçte farkındalığım çok arttı. Ardından gerekli kurum ve ölçek kullanım izinlerini aldım. Verilerin toplanmasında kadınların konuya gösterdikleri ilgi beni çok mutlu etti. Sonrasında verilerin analizi ve tez yazımı ile zorlu ama bir hayli zevkli bir yolculuğu tamamladım.

Tüm kadınların yeteneklerini özgürce ortaya serebilecekleri ve güçlerinin farkında olacakları günlerin umuduyla...

İzmir, 2019

Begüm Tuğba KARASU

ÖZET

Kadınların Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğine İlişkin Bakış Açılarının Belirlenmesi

Amaç: Araştırma, kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliğine ilişkin bakış açılarının belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı tipte yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırma, 25 Aralık 2017-23 Ocak 2018 tarihleri arasında, TAKEV Okulları bünyesinde bulunan Sahilevleri Anadolu ve Fen Lisesi, Narlıdere İlköğretim, Karşıyaka İlköğretim ile Bornova, Güzelyalı, Sahilevleri, Alsancak ve Karşıyaka semtlerinde bulunan anaokullarında yürütülmüştür. Araştırmanın örneklemini TAKEV Okullarında çalışan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 391 kadın oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında Tanıtıcı Bilgi Formu ile Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği (TCAÖ) kullanılmıştır. Verilerin istatistiksel analizinde ise sayı, yüzde, ortalama, standart sapma, medyan (min-max), sıra ortalaması, Shapiro-Wilk testi, Kolmogorov-Smirnov testi, Kruskal Wallis-H testi, Mann Whitney U testi, Bonferroni testi kullanılmıştır.

Bulgular: Kadınların %55.3'ü 26-36 yaş aralığında ve %68.5'i üniversite ve/veya lisansüstü mezundur. Kadınların yetiştirildikleri aile yapısı %33.0 oranla demokratik ve %25.3 oranla otoriter olduğu bulunmuştur. Araştırmada kadınların TCAÖ puan ortalamasının 102.65 ± 15.62 (min. 36-max. 125) olduğu saptanmıştır. Bu bağlamda kadınların toplumsal cinsiyet algıları olumlu yöndedir. TCAÖ puan ortalaması ile çocuk durumu, çocuk sayısı ve çocuk cinsiyeti değişkenleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p > 0.05$). TCAÖ puan ortalaması ile yaş, medeni durum, eğitim durumu, en çok yaşanan yer ve kadınların yetiştirildikleri aile yapısı değişkenleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p < 0.05$).

Sonuç: Bu bilgiler ışığında, toplumun bilinçlenmesi ve farkındalığın oluşması adına her kesime uygun eğitimler düzenlenmeli, çalışmalar yapılmalıdır. Kadınların her alanda yer alabilmesi için eşitsizliği oluşturan durumlar hakkında eylem planları hazırlanıp, bu hedef doğrultusunda politikalar geliştirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: toplumsal cinsiyet; toplumsal cinsiyet eşitsizliği; toplumsal cinsiyet algısı; toplumsal cinsiyet rolleri; kadın bakış açısı; kadın sağlığı

ABSTRACT

**ESTABLISHING WOMEN’S PERSPECTIVE ON SOCIAL GENDER
INEQUALITIES**

Aim: The research has been conducted to establish the women’s point of view on the gender inequalities in an identifier type.

Material and method: The research has been conducted in Sahilevleri Anatolian and Science High School incorporate within TAKEV Schools, Narlıdere Primary, Karşıyaka Primary, and the kindergardens in Bornova, Güzelyalı, Sahilevleri, Alsancak and Karşıyaka neighbourhood between the dates 25th December and 23rd January 2018. 391 women who have worked in TAKEV Schools have been volunteer to create the samples of this research. Social Gender Perception Scale and Inductory Information Form have been used to gather the necessary data. Also Bonferroni Test, Mann Whitney u Test, Kruskal Wallis-H test, Kolgomogorov-Smirnov Test, Shapiro-Wilk Test, numbers, percentages, average, standart devaiton, order average and median (min-max) have been used in statistical analysis of the data.

Findings: 55.3 percentage of the women are between 26-36 age range and 68.5 percentage of them have university or graduate degree. The family structure of these women have been identified as 33.3 % democratic and 25.3 % authoritarian. In this research, women’s Social Gender Perception Scale average has been determined as as 102.65±15.62 (min.36-max-125). In this context, women’s Social Gender Perceptions are positive. Any meaningful differences have been detected between the SGPS point average and the child situation, number of children and the gender of the children variables. ($p>0.05$) The difference between the variables of SPGS point average and age, marital status, educational status, mostly lived place and the family structure of these women have been identified as statistically meaningful. ($p<0.05$)

Conclusion: All things considered, training for all the districts of the community should be done in order to become concious and raise the awareness of the community. We should establish action plans to prevent the gender inequalities and let the women take part in every areas in the community and new politics should be developed.

Key Words: Social gender, social gender inequality, social gender perception, social gender roles, women’s point of view, women’s health

İçindekiler

1. Giriş.....	1
1.1. Araştırmanın Konusu ve Önemi	1
1.2. Varsayımlar	4
1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.4. Araştırmanın Hipotezleri	4
1.5. Araştırmanın Amacı	4
2. Genel Bilgiler	5
2.1. Temel Tanımlar	5
2.1.1. Cinsiyet.....	5
2.1.2. Toplumsal Cinsiyet	5
2.1.3. Toplumsal Cinsiyet Rollerini	6
2.1.4. Toplumsal Cinsiyet Kalıpyargıları.....	7
2.1.5. Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığı (Cinsiyetçilik).....	8
2.1.6. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği.....	9
2.1.7. Toplumsal Cinsiyette Hakkaniyet	10
2.2. Toplumsal Cinsiyetin Gelişimini Etkileyen Etmenler	11
2.2.1. Aile	11
2.2.2. Arkadaş Grupları	12
2.2.3. Okul, Öğretmenler ve Ders Kitapları	12
2.2.4. Oyun ve Oyuncaklar	14
2.2.5. Medya.....	15
2.3. Toplumsal Cinsiyetle İlgili Kuramlar	16
2.3.1. Psikanalitik Kuram	16
2.3.2. Sosyobiyojik Kuram (Evrin Psikolojisi)	17
2.3.3. Sosyal Öğrenme Kuramı	17

2.3.4.	Bilişsel Gelişim Kuramı	17
2.3.5.	Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı.....	18
2.4.	Toplumsal Cinsiyet Kavramının Kadınların Üreme Sağlığına Etkileri 18	
2.5.	Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanmasında Hemşirelerin Rolü	21
3.	Gereç ve Yöntem.....	22
3.1.	Araştırmanın Tipi	22
3.2.	Araştırmanın Yeri ve Zamanı	22
3.3.	Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	22
3.4.	Araştırmanın Bağımlı ve Bağımsız Değişkenleri	22
3.4.1.	Araştırmanın Bağımlı Değişkenleri	22
3.4.2.	Araştırmanın Bağımsız Değişkenleri	23
3.5.	Veri Toplama Araçları	23
3.5.1.	Tanıtıcı Bilgi Formu	23
3.5.2.	Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği	23
3.6.	Veri Toplama Yöntemleri ve Süresi.....	24
3.7.	Verilerin Analizi ve Değerlendirme Teknikleri	24
3.8.	Süre ve Olanaklar	24
3.9.	Etik	25
4.	Bulgular.....	27
4.1.	Kadınların Sosyodemografik Özellikleri	27
4.2.	Kadınların TCAÖ Önermelerine Katılma Durumları	30
4.3.	TCAÖ Puan Ortalaması	35
4.4.	Sosyodemografik Değişkenlere Göre TCAÖ Puan Ortalamasının Karşılaştırılması	36
5.	Tartışma	42
5.1.	Kadınların Sosyodemografik Özelliklerine İlişkin Bulguların İncelenmesi	42

5.2. Kadınların TCAÖ Önermelerine Katılma Durumlarının İncelenmesi	44
5.3. TCAÖ Puan Ortalamalarının İncelenmesi	49
5.4. Sosyodemografik Değişkenler ile TCAÖ Ortalaması Arasındaki Farkın İncelenmesi	51
6. Sonuç ve Öneriler	53
6.1. Sonuç	53
6.2. Öneriler	54
7. Kaynaklar	55
EK I. Bilgilendirilmiş Onam Formu.....	67
EK II. Tanıtıcı Bilgi Formu.....	68
EK III. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği.....	69
EK IV. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği Yazarının İzin Yazısı.....	72
EK V. Etik Kurul İzin Yazısı.....	73
EK VI. İzmir Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü İzin Yazısı.....	74
EK VII. TAKEV Okulları İzin Yazısı.....	77
Teşekkür.....	
Özgeçmiş.....	

Tablolar Dizini

Sayfa No

Tablo 1. Kadınların Sosyodemografik Özellikleri -----	27
Tablo 2. Kadınların TCAÖ Önermelerine Katılma Durumları -----	30
Tablo 3. Kadınların TCAÖ Puan Ortalaması -----	35
Tablo 4. Kadınların Sosyodemografik Değişkenlerine Göre TCAÖ Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması -----	36
Tablo 5. Yaş Değişkenine Göre TCAÖ Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	38
Tablo 6. Eğitim Durumu Değişkenine Göre TCAÖ Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması -----	39
Tablo 7. En Çok Yaşanılan Yer Değişkenine Göre TCAÖ Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması -----	40
Tablo 8. Kadınların Yetiştirildikleri Aile Tarzını Belirten Değişkene Göre TCAÖ Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması -----	41

Şekiller Dizini

Şekil 1. Ders kitabına yansıtılan toplumsal cinsiyet rolleri.....	14
Şekil 2. Ders kitabında ev temizliği yapmanın anne-kıza ithaf edilmesi.....	14
Şekil 3. Araştırma takvimi.....	25

Kısaltmalar

(DEF)	Dünya Ekonomi Forumu
(DSÖ)	Dünya Sağlık Örgütü
(ERG)	Eğitim Reformu Girişimi
(HÜNEE)	Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü
(CEDAW)	Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi
(KSGM)	Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
(SPSS)	Statistical Package for Social Science
(TAKEV)	Türk Alman Kültür ve Eğitim Vakfı
(TBMM)	Türkiye Büyük Millet Meclisi
(TEPAV)	Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı

(TNSA)

Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması

(TÜİK)

Türkiye İstatistik Kurumu

(TCAÖ)

Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği

(UNKK)

Uluslararası Nüfus ve Kalkınma
Konferansı

1. Giriş

1.1. Araştırmanın Konusu ve Önemi

Kadın ve erkek denilen iki cinsiyet arasında başta üreme organları ve fonksiyonları olmak üzere birtakım anatomik, biyolojik ve fizyolojik farklılıklar bulunmaktadır (Cengiz, 2013; Ersoy, 2009; Göktaş, 2016). Fakat bu farklılıklar zamanla toplum ve içinde bulunduğumuz kültürün etkisiyle kişilerin neyi yapıp yapamayacağı şeklinde devinmiştir. Böylelikle toplumsal cinsiyet kavramı oluşmuştur (Akpınar, 2016; Bingöl, 2014; Köken Durgun ve Cambaz Ulaş, 2019; Ökten, 2009; Vefikuluçay, Zeyneloğlu, Eroğlu ve Taşkın, 2007). Bu devinim ile bir cinsiyet diğerine göre 'üstün' görülmüş, bireylerin yetenek ve kapasiteleri sırf cinsiyetinden dolayı kısıtlanmış ve bireyler sosyal dışlanmaya maruz kalmışlardır (Özpinar, 2015, s.437). Bu bağlamda toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri oluşmuştur ve ne yazık ki bu eşitsizlikten etkilenen grup büyük oranla kadınlar olmuştur (Köken Durgun ve Cambaz Ulaş, 2019; Yıldırım, 2016).

Toplum, cinsiyete çok büyük ve farklı anlamlar yüklemiştir. Öyle ki günümüzde cinsiyet belirleme partileri yapılmaktadır. Bu partilerde kız bebeğin pembe renk, erkek bebeğin mavi renk ile temsil edilmesiyle toplumsal cinsiyet süreci başlatılmaktadır. Toplumun oluşturan en küçük ve çocuğun hayatı ilk öğreneceği birim olan ailenin bu davranışları, toplumsal cinsiyeti pekiştiren birçok söz ve davranış ile devam eder. Çocuklara koyulan isimler, giydirilen giysiler, alınan oyuncaklar, ailenin ve çevresindeki kişilerin söz ve davranışları, verilen görevler, okulda okutulan ders kitapları, öğretmen ve arkadaşları, çocuğun kulağına çalınan bir atasözü, diziler, reklamlar, çizgi filmler, karikatürlere kadar çeşitli alanda çocuğa farklılık mesajı verilir. Cinsiyete bu denli önem veren toplum, sürekli farklılıklar üzerine yoğunlaşır ve olmayan farklılıklar yaratmaya başlar (Altın, 2018; Atış, 2010; Başar, 2012; Bigler, Hayes ve Hamilton, 2013; Çifçi, 2018; Epstein ve Ward, 2011; Ertung, 2013; Özcan, 2012; Özden ve Gölbaşı, 2018; Polat, 2010; Topal, 2012; Yaşar, 2011).

Buna göre kız çocuğu pasif, güçsüz, bağımlı, narin ve kırılımandır. Bu düşünce yapısı kız çocuklarının ve kadınların ihmal edilmesine ve genelde ev içinde olmalarına neden olmuştur. Yerinin ev olarak görülmesinden dolayı eğitim, çalışma hayatı, sosyal hayat ve siyasetten uzak tutulmuşlardır. Bu alanlardan uzak tutulan, toplumsal baskı ile karşılaşan kadın birçok insan haklarından mahrum bırakılmış ve kendi benliğini

gerçekleştirememiştir. Bunun sonucunda eğitimsiz, üretime katılamayan, yoksullaşan, kaynaklara ulaşamayan, aidiyet ve başarı duygusunu yaşayamayan, sosyal hayatta var olamayan, şiddete maruz kalan mutsuz bireyler meydana gelmiştir. Kadınlar tüm bu olumsuzluklara maruz kalırken erkekler için bu denli olumsuz yargılar oluşturulmamıştır. Aksine erkekler aktif, güçlü, bağımsız, dayanıklı ve serttir. Ev dışındaki her ortamda yer edinebilmişlerdir (Gökçay, 2018; Kodan Çetinkaya, 2013). Türkiye, Dünya Ekonomi Forumu (DEF, 2018) Küresel Toplumsal Cinsiyet Uçurumu Raporuna göre 149 ülke arasında cinsiyet eşitsizliğinde 130. sırada (0.624 puan) yer almaktadır. Raporun alt başlıklarından olan kadınların ekonomik katılımı ve fırsat eşitliğinde 131. sırada, eğitimde 106. sırada, sağlıkta 67. sırada ve politik katılımında 113. sırada yer alarak cinsiyet eşitliği alanlarında geride olduğumuz belirlenmiştir. DEF (2015) Türkiye'deki cinsiyet eşitsizliğinin giderilebilmesi için ihtiyaç duyulan sürenin 171 yıl olduğunu belirtmiştir.

Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfının (TEPAV, 2018) hazırladığı toplumsal cinsiyet eşitliği karnesine göre eşitsizliğin fazla olduğu ilk beş ilimiz Ağrı, Afyon, Yozgat, Niğde ve Muş olarak belirlenirken; eşitliğin olduğu illerimiz ise sırasıyla İstanbul, Rize, Ankara, Bursa ve Tunceli'dir (Kavas, 2018).

Eğitim alanında Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK, 2017) verilerine göre, 6 yaş ve üzeri okuma yazma bilmeyen erkek nüfus sayısı 359.534 iken, kadınlarda bu sayı 1.977.313'tür. Türkiye Sağlık ve Nüfus Araştırması (TNSA, 2013) verilerine göre 15-19 yaş grubundaki erkeklerin %1.3'ünün eğitimi yokken, kızlarda bu oran %3.3'tür.

Ekonomiye katılım, istihdam ve fırsat eşitliğinde 15 yaş ve üzeri kadınlarda işsizlik oranı %13.9 iken; 15 yaş ve üzeri erkeklerde bu oran %9.5'tir (TÜİK, 2018). TÜİK (2018) Temel İşgücü Göstergeleri verilerine göre, kadın istihdam oranı %29.4, erkek istihdam oranı ise %65.7'dir. TNSA (2013) verilerine göre ise, 15-19 yaş grubundaki kadınların %47.8'i ücretli işçi, %26.2'si ücretsiz aile işçisi, %1.6'sı devlet memuru statüsünde; 20-24 yaş grubundaki kadınların %64.1'i ücretli işçi, %12.2'si ücretsiz aile işçisi, %4.7'si devlet memuru statüsündedir. İşveren statüsünde olma durumları en fazla 40-44 yaş aralığında görülmekle beraber %4.7'dir.

Siyasete katılım verilerine bakıldığında Türkiye Büyük Millet Meclisinde (TBMM) yer alan 592 milletvekili içerisinde yalnızca 103 kadın (%17.4) bulunmaktadır (TBMM, 2017).

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) ve Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsünün (HÜNEE, 2015) işbirliğiyle hazırlanan Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması sonuçlarına göre, en az bir kez evlilik yapmış kadınların yaşamlarının herhangi bir döneminde %36.0’sının fiziksel şiddete, %12.0’sinin cinsel şiddete, %38.0’inin fiziksel ve/veya cinsel şiddete, %44.0’ünün duygusal şiddete, %30.0’unun ekonomik şiddete maruz kaldığı bulunmuştur.

Yapılan araştırmalar sonucunda kadınların toplumsal cinsiyet rolleri ve şiddete ilişkin tutumları incelendiğinde çarpıcı sonuçlar bulunmuştur. HÜNEE (2015) verilerine göre, evli kadınların %43.0’ü “Kadın, herhangi bir konuda eşiyile aynı fikirde değilse tartışmamalı ve susmalıdır” önermesine, %42.0’si ise “Kadının tavır ve davranışlarından ailenin erkekleri sorumludur” önermesine katıldıklarını belirtmişlerdir. Yine evli kadınlara şiddetle ilgili önermeler yöneltildiğinde %36.0’sı kadının eşini aldattığında eş tarafından şiddete uğramasını doğru bulduklarını belirtmişlerdir. Bu önermenin doğru bulunma oranı 15-24 yaş grubundaki kadınlarda %47.0’ye çıkmaktadır. Yeni neslin ve nesil yetiştirecek bir grubun böyle düşünmesi toplumsal cinsiyet kavramının benimsendiğinin göstergesidir.

TNSA’nın (2013) kadınların fiziksel şiddete ilişkin tutumlarını incelediği araştırma sonuçlarında %13.0’ü (9.746 kadın) fiziksel şiddete uğramasına yönelik en az bir nedeni kabul etmiştir. Fiziksel şiddete uğramayı makul görme nedenleri arasında en çok çocukları ihmal etme (%9.0) ve eşe karşılık verme (%6.0) benimsenmiştir. Oran %1’de olsa kadınlar yemeği yakmanın da fiziksel şiddet için bir neden olduğunu kabul ettiklerini belirtmişlerdir. Fiziksel şiddeti doğru bulan ilkokulu bitirmemiş kadınlar, öğrenim düzeyi lise ve üzeri olan kadınlara oranla sekiz kat fazladır. Yine TNSA verilerinde toplumsal cinsiyet rolleri hakkında sorular yöneltildiğinde kadınların %52.0’si “Çocukları küçük yaşta olan kadınlar çalışmamalıdır” önermesine, %73.0’ü “Kadınlar evlendiklerinde bakire olmalıdır” önermesine katılmaktadır.

Bu veriler ışığında görülüyor ki, kadına yönelik ciddi bir toplumsal cinsiyet eşitsizliği mevcuttur. Toplumda barışın ve kalkınmanın sağlanabilmesi için kadınların statüsünün artırılması ve yaşamın her alanına erkeklerle eşit bir biçimde katılımlarının sağlanması gerekmektedir. Bu bağlamda eşitsizliğin önüne geçebilmek adına günümüzde toplumsal cinsiyet rollerinin hangi noktada olduğunun ve özellikle kadınlar tarafından ne derece benimsendiğinin bilinmesi önem arz etmektedir.

1.2. Varsayımlar

Araştırmanın evren, örneklem, veri toplama teknikleri ve analiz yöntemleri ile kullanılan araç ve gereçler araştırmanın amacını gerçekleştirebilecek özelliktedir.

1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma Sahilevleri Anadolu ve Fen Lisesi, Narlıdere İlköğretim, Karşıyaka İlköğretim ile Bornova, Güzelyalı, Sahilevleri, Alsancak ve Karşıyaka semtlerinde bulunan anaokullarında çalışan ve araştırmaya katılmayı kabul eden kadınlar ile sınırlandırılmıştır.

1.4. Araştırmanın Hipotezleri

H₀: Kadınların ölçek puan ortalamasına göre toplumsal cinsiyet algıları olumlu değildir.

H₁: Kadınların ölçek puan ortalamasına göre toplumsal cinsiyet algıları olumludur.

1.5. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliğine ilişkin bakış açılarının belirlenmesidir.

2. Genel Bilgiler

2.1. Temel Tanımlar

2.1.1. Cinsiyet

Cinsiyet, doğarken edindiğimiz ve seçemediğimiz bir kavramdır. Aynı tür içinde anatomik, fizyolojik, biyolojik, hormonal, genetik özelliklerde ortaya çıkan farklılıklardan dolayı verilmiş bir addır. Her türde olduğu gibi insan türünde de kadın ve erkek olmak üzere iki cinsiyet vardır. Cinsiyet kromozomlarının belirlemesi üzerine kadın ya da erkek olarak doğarız ve yaşamımızın ilerleyen kısımlarında genetik ve üreme fonksiyonlarından ileri gelen birtakım somatik farklılıklar oluşur. Cinsiyet doğuştandır ve değiştirilemez (Cengiz, 2013; Ersoy, 2009; Göktaş, 2016).

2.1.2. Toplumsal Cinsiyet

İçinde yaşadığımız toplum ve kültür cinsiyete bağlı ortaya çıkan farklılıkları zaman içinde farklı yorumlayıp, cinsiyetler arasında nelerin yapılabileceği ve nelerin yapılamayacağı yönünde belirlemiştir. İnsanın toplumsal bir varlık olmasından dolayı kişi doğar doğmaz içinde bulunduğu toplum ve kültürün yapısına uymak durumunda kalmıştır. Buna göre toplum bizlere kadın ve erkek olarak -ki daha çok kadınlara yönelerek- nasıl ve nerede konuşmasını, nasıl giyinmesini, nasıl davranmasını, eğer okumasına izin veriliyorsa (!) hangi meslekleri edinebileceğini, hangi saatlerde dışarı çıkabileceğini ve hatta nerede ne yiyebileceğine (örneğin, bazı kesimlerde dondurmanın dışarıda yenilememesi) kadar geniş bir alanda görev tanımı yapar. Yani toplum bizlere kadın ve erkek olarak çeşitli roller, görevler ve sorumluluklar yükler. Bunun sonucunda da başka kişilerin biçimlendirdiği ve istediği bir hayatı yaşamaya mecbur bırakılırız. Kendimizi algılayış ve ifade edişimiz de içinde bulunduğumuz topluma göre gelişir. Böylelikle toplumsal cinsiyet kavramı oluşur (Akpınar, 2016; Bingöl, 2014; Köken Durgun ve Cambaz Ulaş, 2019; Ökten, 2009; Vefikuluçay ve diğerleri, 2007).

Toplumsal cinsiyet, toplumu oluşturan bireylerin yarattığı bir durumdur. Doğuştan gelmez, zamana ve kültüre göre değişkenlik gösterir (Öngen ve Aytaç, 2013; Seçgin ve Tural, 2011). Buna en iyi örnek aynı ailenin ilk kız çocuğunun okutulmayıp, sonra doğan kız çocuğunun/çocuklarının okumasına izin vermeleridir. Burada geçen zamana bağlı olarak değişen düşünce yapısı etkili olmaktadır.

Öte yandan ailesine yemek yapan ya da cam silen bir erkeğin bu hareketleri toplum tarafından 'erkeksi' davranışlar olarak bulunmaz ve sanki cinsiyeti sergilediğimiz davranışlar belirliyormuş gibi tepki alırız, kadın/erkek olmamakla suçlanırız.

2.1.3. Toplumsal Cinsiyet Roller

Toplumun cinsiyet farklılıklarına yüklediği anlam ile oluşan toplumsal cinsiyet beraberinde bizlerden beklenen rolleri oluşturur. Rol; bireyin sosyalleşmesi ile toplumda bulunduğu konumu ve bu konuyla ilgili görev, sorumluluk, ayrıcalık ve diğer bireylerle etkileşimi yönlendiren kuralları ifade eder. Bireylerin zamanla değişen, biten ya da hep süregelen rolleri vardır. Annelik, babalık, eş olma, meslek ünvanları, öğrencilik, askerlik gibi... (Dökmen, 2018). Ancak toplumsal cinsiyet rolleri kişisel istek ve yeteneklerimize bakmaksızın bizleri bir kalıba koyar ve nasıl olmamız gerektiğini söyler. Toplumsal cinsiyet rollerinin doğal yaşam sürecinde oluşan rollerimizden farkı ve kabul edilemez oluşu; cinsiyet aleyhine oluşturulması, kendini bulma ve geliştirmede engeller koymasındır. İnsan olmanın verdiği tüm hakların ya elden alınması ya da aleyhte değiştirilmesidir.

Toplumsal cinsiyet rolleri ile beraber kadınlara ev işleri (yemek yapma, bulaşık ve çamaşır yıkama, ütü, ev süpürme ve silme, evin düzeninin sağlanması vb.) ve çocuk bakımı (ailede yaşlı birey varsa yaşlı bireyin de bakımı) gibi özel alandaki işler verilmiştir. Bu ayrıştırmanın temelinde kadınların doğurganlık özellikleri öne sürülmüştür. Kadın aynı zamanda annedir, çocuğu doğurandır ve bu sebeple sorumluluk babaya kıyasla annenin üzerindedir. Çocuklar büyüyüp kendilerini tehlikelerden koruyana kadar genelde evde oldukları için zincirleme bir durumla yine kadının yeri ev olmuştur ve ev işleri kadının görevi olarak görülmüştür. Kadının yerinin ev olduğu düşüncesi her davranışa yansımıştır. Örnekle, annelere anneler gününde şahsına ait bir hediye verilmektense ev eşyası hediye edilir. Ne acıdır ki; kadın çalışma hayatına dahil olsa bile yine ev işlerinin tüm sorumluluğu kadına aittir. Bunun yanında erkekler ise dışa dönük alanlarda görev alırlar. Erkeğin birincil görevi çalışmak ve evin geçimini sağlamaktır (Bilgin, 2018; Günay ve Bener, 2011; Kızıldağ, 2017; Vefikuluçay Yılmaz ve diğerleri, 2009).

Toplumsal cinsiyet rolleri meslek seçimlerine de yansımıştır. Meslekler bireylerin yetenek ve isteklerine bakılmaksızın cinsiyete göre ayrılmıştır. Buna göre kadınlara bakım verici rolü daha fazla olan, şefkat gerektiren, ev işlerini aksatmayacak meslekler olarak görülen öğretmenlik, hemşirelik, ebelik, sekreterlik uygun görülmüştür.

Erkeklerle uygun görülen meslekler arasında daha çok kazanç sağlayacak, yükselme imkanı ve otoritesi daha fazla olan meslekler olarak görülen mühendislik, avukatlık, doktorluk, subaylık, yöneticilik uygun görülmüştür (Çelik Bekleviç ve Kıran, 2017; Çifçi, 2018; Gökçen ve Büyükgöze Kavas, 2018; Tekin, 2018; Terzioğlu ve Taşkın, 2008; Turan, Öztürk, Kaya ve Atabek Aştı, 2011; Yiğit, 2018). Günümüzde erkekler de hemşire ve hostes olsalar dahi toplum yine cinsiyet farklılığını belirtmek için erkek hemşirelere ‘hemşir’; erkek hosteslere ‘host’ demektedir.

Tüm bu bakış açısı toplumsal cinsiyet rollerini oluşturmaktadır.

2.1.4. Toplumsal Cinsiyet Kalıpyargıları

Kalıpyargılar; bir gruba, bir kesime karşı oluşturulan inanç, düşünce, bilgi ve beklentilerdir. Belirli özellikler bakımından benzerlik gösteren grupların sınıflandırılarak aslında farklı özellikleri de olmasına rağmen aynı düşünülmesi ve kabul edilmesidir. Daha önceden bir durum ya da kişi karşısında yaşanan olaydan edinilen tecrübenin, sonradan karşılaşılan durum ya da kişiye genellemesi, atfedilmesidir. Kalıpyargılar, o kişi ya da grup detaylıca tanınmadan, doğruluğuyanlılığı üzerinde çok düşünülmeden oluşturulurlar. Irk, yaş, ten rengi, eğitim durumu gibi alanlarda hep kalıpyargılarımız vardır. Çünkü insan; içinde bulunduğu sosyal çevre hakkında algılarının belirginleşmesi, o sosyal yapı ile ilgili bilgi sahibi olma ve bunun akabinde çevre tarafından onaylanma eğilimindedir. Bu eğilim ve toplumdan dışlanmama adına kalıpyargılar sorgulanmaz ve sürekliliği sağlanmış olur. Kalıpyargıların en çok gözlendiği alan cinsiyettir. Toplumsal cinsiyet kalıpyargıları ise; kadın ve erkek olarak göstermemiz beklenen kişisel, fiziksel ve psikolojik özelliklerimizi tanımlar. Buna göre kadınlardan bakım verici rolünde, duygusal, hassas, fedakar, sadık, ağırbaşlı, namuslu, anlayışlı, sabırlı, tatlı dilli, itaatkar, bakımlı, güzel, günümüz için zayıf vücut yapısında olması beklenir ve böyle tanımlanırlar. Bunun yanında kadın pasif, biri tarafından (çoğunlukla erkek tarafından) korunması gereken, psikolojik olarak daha zayıf ve güçsüz, dedikoducu olarak algılanır. Erkekler ile ilgili algılama kalıbında ise; baskın, aktif, güçlü, saldırgan, maceraperest, bağımsız, kendine güvenen, mantıklı, yöneticilik ve matematiksel alanlarda daha başarılı, cesur, dayanıklı, otoriter, sert, girişimci, soğukkanlı, hırslı, duygularını belli etmeyen, dış görünüşüne fazla önem vermeyen olarak bir algı vardır (Cengiz, 2013; Kodan Çetinkaya, 2013; Tekin, 2018; Yar, 2018). Burada ilginç olan olumlu bir özelliğin olumsuz, olumsuz bir özelliğin ise olumlu gösterilmesinin cinsiyete göre oluşudur.

Mesela; saldırgan ve kavgacı olmak olumsuz özelliklerdir; fakat söz konusu bu davranışları sergileyen erkekler olduğunda hoş karşılanmakta ve 'erkeksi' özellikler olduğu savunulmaktadır (Yıldırım, 2016). Kadınların gösterdiği olumlu özellikler ise kişiyi pasivize eden, güçsüz ve bağımlı kılan özellikler olarak algılanıp, kötü gösterilmektedir. Diğer bir örnekle, kadınların daima hoş kokması, güzel ve bakımlı görünmesi, vücut yapısının belli sınırlar içinde olması beklenir. Fakat toplum göbekli, sigara kokan, bakımlı olmayan erkeğe kadına gösterdiği kadar tepki dahi göstermez (Cengiz, 2013). Tüm bunlar tek olan doğrunun cinsiyete göre farklı yansıtılmasıdır. Sonuç olarak çifte standart oluşur. Çifte standartlar ise ayrımcılığı meydana getirir.

Kalıpyargılar etrafımızı o denli sarmıştır ki bunu uzun yıllar önce oluşan atasözleri ve deyimlerimizde dahi görmek mümkündür. Buna göre; "Kızını dövmeleyen dizini döver.", "Oğlan doğuran övünsün, kız doğuran dövünsün.", "Kızı boş bırakırsan ya davulcuya ya zurnacıya...", "Saçı uzun akli kısa...", "Erkek getirmeyi, kadın yetirmeyi bilmeli.", "Kadının şamdanı altın olsa mumunu dikecek erkektir.", "Yuvayı dışı kuş yapar." gibi kadını hor gören ve kadının işinin ev olduğunu belirten yargılar vardır (Cengiz, 2013, s.11-12; Özkan, B. ve Gündoğdu, 2011, s.1142). Sonuç itibarıyla atasözleri ve deyimler kültürü yansıtması, temsil etmesi nedeniyle önemlidirler; kuşaktan kuşağa devam ederler. Bu durumda bir nevi, bu söz öbeklerinin kişiler tarafından içselleşmesini sağlar.

Günümüzde erkek birey modernleşse bile yine de kalıpyargıların etkisinde kalır. Örnekle; bir erkek ev işlerinden biri olan cam silme, çamaşır asma ve balkon yıkama gibi işleri yaparken dışarıdan bir komşusunun onu görüp 'hanım köylü', 'kılıbık', 'kadınsı' gibi etiketlerle damgalamasından çekinir.

2.1.5. Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığı (Cinsiyetçilik)

Oluşturduğumuz kalıpyargıların davranışa dönüşmesine ayrımcılık denir. Ayrımcılık olan yerde bir tarafın haklardan, fırsatlardan ve kaynaklardan kısmen yararlanma ya da hiç yararlanamaması söz konusudur (Kahraman ve diğerleri, 2014). Ayrımcılığın en sık görüldüğü alanlardan biri cinsiyettir. Cinsiyet ayrımcılığı (cinsiyetçilik), çoğunlukla kadınlara karşı gösterilen olumsuz tutum, yargı ve davranışlardır. Cinsiyet farklılıklarının bir tarafın eksik olması (genelde kadınlar), diğer tarafın üstün olması olarak algılanıp rollere, kalıpyargılara dönüştürülmesiyle başlayan ayrımcılık sonucunda özellikle kadınlar birçok alandan uzak tutulmuştur. Kadınları kırılğan, duygusal, hassas, pasif, psikolojik olarak zayıf ve güçsüz gören bir toplum dolayısıyla

yöneticilik, liderlik gibi vasıfları kadınlara vermekten uzak duracaktır. Öte yandan kadınları ailenin namusu ve sadece ev işleri, çocuk bakımıyla ilgilenen bireyler olarak kabul eden toplum yine kadınların eğitim hakkını görmezden gelip, engelleyecektir. Bu engelleme ile kadınların meslek sahibi olamamalarına ve çalışma hayatına dahil olamamalarına sebep olunur (Çelik Seyitoğlu, Güneş ve Gökçe, 2016). Yirmi dokuz Kasım 1997’de yapılan nüfus sayımında erkeklerin meslekleri sorulurken, kadınların meslekleri sorulmamıştır (Dökmen, 2018). TÜİK (2017) verilerine göre, 6 yaş ve üzeri okuma yazma bilmeyen erkek nüfus sayısı 359.534 iken, kadınlarda bu sayı 1.977.313’tür. On beş yaş ve üzeri kadınlarda işsizlik oranı %13.9 iken, 15 yaş ve üzeri erkeklerde bu oran %9.5’tir (TÜİK, 2018). Bu durum kadının yoksullaşmasına, gelir dağılımında adaletsizliklere neden olur. Durumun bu kadar vahim olmayıp kız çocuklarının okumasına ve meslek sahibi olmasına olanak tanındığı durumda ise ayrımcılık başka bir surette yine karşımıza çıkar. Bu sefer kadınlar iş yerlerinde ‘üstün erkeklerle’ adeta savaşmak durumunda bırakılırlar. İşe alım sürecinde zorluklar, hak ettikleri terfiyi almada zorluklar, erkeklere göre daha düşük ücrette çalıştırılma, iş yerinde sözlü ve cinsel taciz gibi ayrımcılıklar vardır (Aylaz, Güneş, Uzun ve Ünal, 2014; Pınar, Taşkın ve Eroğlu, 2008). TÜİK (2018) Temel İşgücü Göstergeleri verilerine göre, kadın istihdam oranı %29.4; erkek istihdam oranı ise; %65.7’dir. Diğer yandan, çalışan kadın aldığı maaşı babasına/kocasına vermekte, maaşının idaresi yine kendisinde olmamaktadır. Çocuk bakımının büyük sorumluluğu verilen kadın, yeterli doğum izni verilmemesinden, işyerinde kreş/anaokulu gibi destek sistemlerin olmamasından dolayı çalışma hayatından ayrılmak zorunda bırakılmaktadır.

Erkeklere uygulanan ayrımcılıklar arasında; boşanma sonrası çocukların velayetinin çoğunlukla anneye verilmesi, doğum izninin (babalık izni) kamuda on gün, özel sektörde iki gün olması, savaşa/askerliğe erkeklerin gönderilmesi sayılabilir. Fakat bunlar ataerkil toplumun oluşturduğu toplumsal cinsiyetin sonuçlarıdır ve tüm erkekler tarafından ayrımcılık olarak görülmemektedir (Dökmen, 2018). Sonuç olarak kadınlar eğitim, çalışma hayatı, ekonomi, siyaset ve sosyal yaşam başta olmak üzere her alanda ayrımcılığa maruz kalmaktadır (Gökçay, 2018; Sönmez, Bulut Kısaoğlu ve Dönmez, 2018).

2.1.6. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

Toplumsal cinsiyet eşitliği; bireyin cinsiyetinden dolayı fırsatları kullanmada, olanaklardan yararlanmada, hizmetlere ulaşmada, kaynakların ayrımı ve

kullanılmasında ayrımcılığa uğramaması; insan olmasından ötürü elde ettiği haklarının tümünden yararlanmasıdır (Çelik Bekleviç ve Kıran, 2017; Kaypak, 2014). Başka bir ifade ile kadın ve erkeğin aynı yükümlülüklerden sorumlu olmalarıdır (Uluşen, 2010). Eşitliğin sağlanması, eşitsizliğin kökten çözümü için tabikide her bireyin bu konuda eğitimi ve farkındalığı gereklidir (Karasu, Göllüce, Güvenç ve Çelik, 2017). Fakat yıllardır var olan eşitsizlik kısa sürede yok edilemeyeceği için eşitliğin sağlanması adına kurumlar kurulmuş, kanunlar ve sözleşmeler oluşturulmuş, modeller geliştirilmiş. Modellerden biri pozitif ayrımcılıktır. Pozitif ayrımcılık; kadınların ve erkeklerin toplumsal cinsiyet kavramından dolayı yaşama aynı noktada başlamadıklarını belirten ve bu durumdan dolayı kadınlara karşı oluşan eşitsizlikleri ortadan kaldırmayı amaçlayan bir yaklaşımdır. Bazı kurumlar işe alım sürecinde kadınlara öncelik vererek pozitif ayrımcılığa destek olmaktadır (Başçı ve Giray, 2016; Göktaş, 2016).

Eşitliğin sağlanmasının temelleri Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında kadına boşanma hakkı ve velayet hakkının tanınmasıyla başlamış; seçme ve seçilme hakkı verilerek devam etmiştir (Başar, 2012). TBMM tarafından 1986 yılında “Kadına Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)” onaylanmıştır. 1990 yılında KSGM kurulmuş ve müdürlük tarafından eylem planları oluşturulmuştur (Doğan, 2013). Şiddeti önleme usullerini kapsayan 20 Mart 2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun yürürlüğe girmiştir (Aydın, E., 2010; Çifçi, 2018; Uluşen, 2010).

2.1.7. Toplumsal Cinsiyette Hakkaniyet

Tüm kadınlar ve erkekler eşittir; ama biyolojik cinsiyetlerinin getirdiği farklılıklar da söz konusudur. İşte bu farklılıklardan dolayı farklı ihtiyaçları ve güçleri vardır. Tam bu noktada hakkaniyet kavramı ortaya çıkmıştır. Hakkaniyet kavramı eşitlik kavramını da içinde alan; fakat kadın ve erkek arasındaki dengeyi kuracak biçimde anlamı genişletilen bir kavramdır. Buna göre toplumsal cinsiyette hakkaniyet; iki cinsiyet arasında fırsatların, kazançların, sorumlulukların dağılımında doğruluğun, adaletin, hakkaniyetin olmasıdır. Hakkaniyet kavramı, eşitlik kavramında olduğu gibi her bireyi aynı görüp aynı hizmetin verilmesinden ziyade bireylerin farklılıklarının oluşturduğu ihtiyaçları doğrultusunda hizmet vermeyi uygun bulur ve benimser (Özkan, G., 2019; Uluşen, 2010). Örnekle, kadınların doğurganlık özelliğinden dolayı çalışma hayatında bu özelliklerine uygun düzenlemeler yapılması gerekir. Erkeklerinde çalışma ritmini

sadece kendi sorumluluklarında gibi benimsememeleri sağlanmış olur (Aydın, E., 2010).

2.2. Toplumsal Cinsiyetin Gelişimini Etkileyen Etmenler

2.2.1. Aile

Aile, bireyin doğumu ile katılıp insanlar ile ilk etkileşimini kurduğu; yürümeyi, konuşmayı öğrendiği; çevresini, davranışlarını, kişiliğini anlamlandırdığı ilk yerdir (Atış, 2010; Topal, 2012). Doğduğumuzda sayfaları boş bir defter gibiyizdir; etkileşim kurduğumuz, sosyalleştığımız ortamdaki kişiler ile boş olan defterimize yazmaya başlarız. Küçük çocukların anne-babası, kardeş ya da çevresindeki diğer kişiler gibi davrandığına hepimiz şahit olmuşuzdur. Küçük çocuklar bu konuda adeta ‘fotoğraf makinesi’ gibidirler. Toplumsal cinsiyet kimliği, sabitliği ve değişmezliği 2 ile 7 yaş arasında olduğundan ve bu yaşlar arasında çocuğun sosyalleşme alanının çoğu aile olduğundan aile bireylerinin tutumu önem kazanmaktadır (Zembat ve Keleş, 2012; Zeyneloğlu, 2008).

Bebeği olacağını öğrenen anne-baba ve çevresi için bebeğin cinsiyetini öğrenmek oldukça önemlidir. Cinsiyetin öğrenilmesi ile hemen kız bebekler için pembe, erkek bebekler için ise mavi kıyafetler ve eşyalar hazırlanır (Sevil, Yanikkerem, Özkan ve Er Güneri, 2015, s. 567; Yaşar, 2011). Böylece toplumsal cinsiyet etiketlemesi henüz bebek doğmadan başlamış olmaktadır. Muhtelif renk arasından sadece pembe ve mavi renk ile başlayan süreç kız çocukların daha renkli, süslü, pullu giydirilmesi; erkek çocukların daha koyu renklerde ve sade giydirilmesi ile devam eder. Anne ve babalar çocuklarına koydukları isimle dahi toplumsal cinsiyet kalıpyargılarını yansıtmaktadırlar. Erkek çocuklar atılgan, cesur, hırslı, sert, güçlü olarak betimlendiği için genelde Yiğit, Demir, Ata, Alper, Bahadır, Baran, Efe, Egemen, Özgür gibi isimler konulmaktadır. Kız çocuklarına ise narinliği, hassaslığı ifade eden Nazlı, Sevgi, Yağmur, İpek, Eda, Duygu, Gül, Fulya, İnci gibi isimler verilmektedir (Yaşar, 2011). Bu süreç çocuklar biraz daha büyüdüklerinde davranışlarına verilen tepkilerle daha pekiştirilir. Kız çocuklar biraz daha hareketli ve yaramaz olduklarında kızların böyle davranmamaları gerektiği söylenir. Kız çocuğu uslu durduğunda bu durum ödüllendirilerek (takdir etme, gülümseme gibi) kızlar pasif olmaya yönlendirilmektedir (Lindsey, 2015). Aynı hareketlilik ve yaramazlık erkek çocuk tarafından sergilendiğinde doğal karşılanmakta, erkeklerin fitratlarında olduğu kabul edilmektedir. Başka bir örnekle daha sade ve pantolon giyen kız çocuğuna ‘erkek gibi’

giyindiği; bir durum karşısında korkan ya da ağlayan erkek çocuğuna ise ‘kız gibi’ ağlamaması söylenir. Çocuklar bu şekilde ‘kadınsı’-‘erkeksi’ davranmayı ve toplumsal cinsiyet rollerini öğrenmeye başlamış olurlar (Özcan, 2012; Powell ve Greenhaus, 2010; Yağan Güder ve Güler Yıldız, 2016). Ailede diğer cinsiyetten bir kardeş varsa durum daha da pekiştirilmektedir. Arabayı tamire götürün babanın yanında erkek çocuğu götürüp kız çocuğu evde annesi ile bırakması, sofranın hazırlanmasında kız çocuğun yardım edip erkek çocuğun etmemesi, kız çocuk erkek çocuktan büyük ya da küçük olsun yine de erkek çocuğun yemeğinin hazırlanması, ütüsünün yapılması gibi davranışlar geleneksel tutumun benimsenmesine yol açmaktadır.

Toplumsal cinsiyetin şekillenmesinde ailenin bu denli öneme sahip olmasından ötürü kadınlara, yetiştirildikleri aile yapısına ilişkin soru sorulmuştur.

2.2.2. Arkadaş Grupları

Aileden sonra sık etkileşim içinde olunan grup, arkadaşlardır. Çocuklar büyüme ve özellikle okula başlamanın da etkisiyle dış dünyaya yönelirler. Arkadaşların, akran ya da kendi yaşına yakın olması onların daha örnek alınmasına sebep olur. Aitlik duygusunun getirisi olarak yapılan davranışlara arkadaşların verdiği olumlu-olumsuz tüm geri bildirimler birey için önem kazanır. Sergilenen davranışlarda bu geri bildirimlere göre şekillenir. Kızlar ve erkekler kendi cinsiyeti ile oyun oynamaktadır. Cinsiyetlerinin özelliklerine uymayan oyunları oynayan arkadaşlarına tepki göstermektedirler (Başar, 2012; Kansu, 2015; Özcan, 2012).

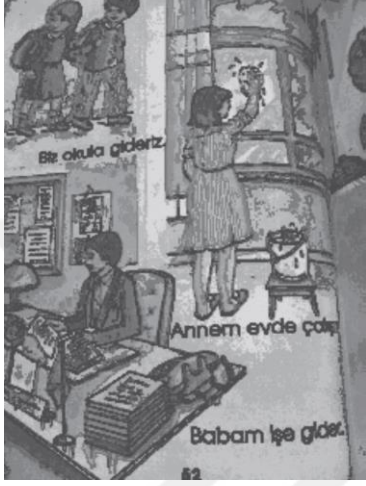
2.2.3. Okul, Öğretmenler ve Ders Kitapları

Aileden sonra bireyin en çok etkileşimde bulunduğu sosyal yapılanma okuldur. Tüm gelişim evrelerimizde okul hayatımızdadır. Ailede temelleri atılan değer yargılarımız, tutumlarımız okulda öğretmenler vasıtası ile oluşmaya devam eder. Öğretmenler öğrencileri tarafından örnek alınırlar. Bu sebeple yaptıkları her hareket ve söyledikleri her söz ile öğrencilerinin davranışlarına, düşüncelerine yön verirler. Dolayısıyla öğretmenlerin mesajını verdiği her cinsiyetçi eylem ve yaklaşım kişiliği geliştirmekte olan öğrencisi tarafından doğru kabul edilip, sürdürülür hale gelecektir. Bu yüzden öğretmenlerin toplumsal cinsiyet hakkındaki görüşleri ve farkındalığı toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması açısından son derece önem arz etmektedir (Başar, 2012; Bigler ve diğerleri, 2013; Çifçi, 2018). Asan’ın (2010) “Ders kitaplarında cinsiyetçilik ve öğretmenlerin cinsiyetçilik algılarının saptanması” adlı çalışmasında erkek

öğretmenlerin kadın öğretmenlere kıyasla daha cinsiyetçi düşünce ve davranışlara sahip oldukları ve kadın ile erkek öğretmenlerin iş yerinde erkeklerin daha avantajlı ve terfi etmelerinin daha kolay olduğu düşüncesinde oldukları belirlenmiştir. Yurtsever'in (2011) "İlköğretim II. kademe öğretmenlerinin öğrencilere yönelik tutumlarının cinsiyet değişkenine göre incelenmesi" adlı çalışmasında öğretmenlere kız ve erkek öğrencilerin karakter özelliklerini tanımlayan ifadeler sorulmuş; öğretmenler kız öğrencileri "duygusal, saygılı, uysal, temiz ve düzenli", erkek öğrencileri ise "başına buyruk, haylaz, saldırgan, gürültücü, maceracı, dikkatsiz ve aktif" olarak tanımlamışlardır. Öğretmenlerin öğrencilerini 'kadınsı' ve 'erkeksi' olarak nitelendirdikleri, böylelikle kalıpyargı oluşturdukları belirlenmiştir. Öğretmenlere öğrencilerine uygun gördükleri meslekler sorulduğunda ise, öğretmenlerin yarısı kız öğrenciler için hemşire, öğretmen, doktor, mimar gibi ünvanları; erkek öğrenciler içinse asker, polis, mühendis, yönetici, avukat gibi ünvanları uygun görmüşlerdir. Erdol ve Gözütok'un (2017) "Ortaöğretim Öğrencileri İçin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Öğretim Programı İhtiyaç Analizi: (Bir Anadolu Lisesi Örneği)" adlı çalışmalarında öğretmenlerin, kız öğrencilerinin dil ve sosyal derslerde, erkek öğrencilerinin matematik ve teknik derslerde başarılı olduklarını ve kız öğrencilerin başarılı, erkek öğrencilerin zeki olduklarını düşündükleri belirlenmiştir. Bu araştırmalar ışığında bireylerin hayatında önemli bir yere sahip olan öğretmenlerin, kendimizin ve diğer cinsiyetin kişilik özelliklerini algılamamızdan meslek seçimimize kadar uzanan ve devam eden her evrede etkileri büyüktür (Gökçen ve Büyükgöze Kavas, 2018). Sagebiel ve Vazquez'in (2010) yaptıkları meta-analiz sonuçlarına göre; erkek öğrencilerin matematik ve mühendislik alanlarına, kız öğrencilerin öğretmenlik ve hemşirelik alanlarına eğilimli oldukları belirlenmiştir.

Okullarda öğretmenler eşliğinde okutulan, içerikleri öğrencilere aktarılan ders kitapları da diğer önemli unsurlardır. Asan'ın (2010) yaptığı çalışmada ders kitaplarında yer alan resimlerde erkeklerin daha fazla resmedildiği, kızların resmedildiği resimlerde de ev içinde gösterildikleri saptanmıştır. Aynı çalışmada incelenen ders kitaplarında "bilim adamı-insanoğlu" ifadelerinin kullanıldığı belirlenmiştir. Ayrıca tüm ders kitaplarında okul müdürü erkek olarak tasvir edilmiştir. Eyüp ve Kılıç'ın (2011) yaptıkları çalışmada ders kitaplarında kadınlara çocukla ilgilenmek, evi temizlemek ve yemek yapmak; erkeklere ise alışveriş, tamir işleri, araba kullanma ve evin geçimini sağlama rolleri biçildiği bulunmuştur. Erkeklere daha fazla meslek ünvanı (erkekler 27; kadınlar 8) sunulduğu, 'kadınsı' ve 'erkeksi'

etiketlemelerin yapıldığı belirlenmiştir. Güneş (2008) çalışmasında 1990-2006 yılları arasındaki ders kitaplarını cinsiyet ayrımcılığı yönünden incelemiş, mevcut durumu ve değişiklikleri belirlemiştir. Buna göre çoğu 90'lı yıllara ait ders kitaplarında yer alan resimlerde kadınlar ev içi rollerde resmedilmiştir.

Şekil 1. Ders kitabına yansıtılan toplumsal cinsiyet rolleri

Şekil 2. Ders kitabında ev temizliği yapmanın anne-kıza ithaf edilmesi

Çalışmada 2000'li yılların başından itibaren çalışan anne ve ütüyü yapan baba modeline yer verilmeye başlansa da yine de toplumsal cinsiyet rol ve kalıpyargılarını devam ettiren öğeler olduğu belirtilmiştir.

Sivil toplum kuruluşu olan Eğitim Reformu Girişimi'nin (ERG) 2017-2018 yılına ait eğitim izleme raporuna göre özellikle 1. ve 5. sınıf Türkçe ders kitaplarında cinsiyetçi yaklaşımın vurgulandığı belirlenmiştir.

2.2.4. Oyun ve Oyuncaklar

Oyuncaklar ve oyun oynamak hem bebekler hem de çocuklar için önemlidir, büyüme dönemlerinde odak noktalarıdır. Oyuncak ve oynadıkları oyunlar ile kendilerini ifade ederler; hayal dünyaları gelişir; soyut-somut birçok kavramı öğrenirler. Toplumsal cinsiyet kimliği, sabitliği ve değişmezliğinin olduğu 2-7 yaş arası çocukların oyun ve oyuncaklar ile doğrudan zaman geçirdiği yaşlar olması bakımından oyuncak seçimi

ve oynadığı oyunlar önem kazanmaktadır (Zembat ve Keleş, 2012). Ailelerin oyuncak seçimleri ve çocuklarına öğrettiği oyun türlerinde ne yazık ki toplumsal cinsiyet kalıpyargıları mevcuttur. Buna göre kadınların ev işleri ve çocuk bakımı rollerinin olduğunu kanıksayan aile ve toplum kız çocuklara ‘cinsiyetine uygun olduğu düşünülen’ oyuncak bebekler, mutfak ve makyaj setleri, pelüş oyuncaklar alırken; erkek çocuklara oyuncak silah, kılıç, top, araba, takma-çıkarmalı oyuncaklar almaktadırlar. Bu oyuncaklar doğrultusunda da çocukların oynadığı oyunlar şekillenir. Kız çocuklar oyunlarında genelde anne olurlar, evcilik oynarlar. Erkek çocukların oyun içeriği ise savaş ve şiddete dayalıdır. Sonuç itibariyle kız çocuklarına ev içinde olmaları, çocuk bakmaları, yemek ve ev temizliği yapmaları ve dolaylı olarak pasif olmaları; erkek çocuklara dışadönük, kavgacı, saldırgan, özgür olmaları fikri dikte edilmiş olur. Böylece çocuk, oyuncakların ve oynadığı oyunların cinsiyete bağlı olduğunu düşünür, kalıpyargılar oluşturur, toplumsal cinsiyet kavramının devamlılığı bir başka nesile aktarılmış olur (Altın, 2018; Atış, 2010; Başar, 2012; Çifçi, 2018; Özcan, 2012; Polat, 2010; Yiğit, 2018).

Aksoy ve Baran (2017) yaptıkları nitel çalışmada, annelerin toplumsal cinsiyet tutumu ile çocuklarının oyuncak seçimi ve oynadıkları oyunlar arasında ilişki bulmuşlardır. Çalışma sonuçlarına göre, feminen (kadınsı) tutum sergileyen annelerin kız çocukları evcilik oyunları, maskülen (erkeksi) tutum sergileyen annelerin erkek çocukları taşıt oyunları oynamaktadır. Araştırmanın çarpıcı noktası androjen (hem kadınsı hem erkeksi) tutum sergileyen annelerin kız ve erkek çocuklarının taşıtlar, oyun hamuru, silah, hayvan maketleri, takma-çıkarmalı oyuncaklar ile oynadıkları bulunmuştur.

Epstein ve Ward’ün (2011) yaptıkları çalışmada da çocukların oyun ve oyuncak seçiminin annelerinin toplumsal cinsiyet kalıpyargılarıyla paralellik gösterdiği bulunmuştur.

2.2.5. Medya

Medya ile toplumun kültürü, değerleri, benimsediği roller, görüş ve düşünceleri topluma aktarılır. Yazılı, görsel ve sosyal olarak karşımıza çıkan medya; televizyon, reklam, sinema, internet, gazete, dergi, kitap, karikatür gibi tüm iletişim kanallarını kapsayan geniş bir tanımdır. Tüm bu kanallar yoluyla çeşitli mesajlar verilir ve özellikle büyüme çağındaki çocuklar tarafından bu mesajlar daha çabuk pekiştirilir. Medya, ailemizin bir üyesi gibi her yerededir. Özellikle televizyonun görsel ve işitsel bir araç olması bakımından topluma ulaşılabilirliği yazılı medyaya kıyasla daha

fazladır (Altın, 2018; Yaşar, 2011). Yapılan araştırmalar sonucunda yazılı, görsel ve sosyal medyada kadınlar erkeğe bağımlı ve pasif, erkekler güçlü ve bağımsız olarak lanse edilmektedir (Karakaş, 2018). Birçok reklam, karikatür ve gazete haberlerinde ise kadın cinselliği öne çıkarılmaktadır (Başar, 2012; Çifçi, 2018; Ertung, 2013; Gökçay, 2018; Yaşar, 2011; Yurtsever, 2011).

2.3. Toplumsal Cinsiyetle İlgili Kuramlar

2.3.1. Psikanalitik Kuram

Freud'un görüşlerini yansıtan psikanalitik kuram, Freud'un psikoseksüel kuramını da içine alan toplumsal cinsiyetin gelişimine ilişkin açıklamalar yapan ilk kuramdır. Bu kuramın temelinde libido kavramı vardır. Libido ise biyolojik temeli olan cinsel enerjidir. Freud kuramında toplumsal cinsiyetin şekillenmesi ve kazanılmasıyla ilgili üç dönemden bahseder. Bu üç dönemde ise açıklamalarını erkek cinsel organını merkeze alarak yapar.

Psikoseksüel kuramda oral ve anal dönemlere tekabül eden ilk dönem doğumdan üç yaşa kadar olan dönemdir. Freud, erkek çocukların penisten dolayı erkek; kız çocukların vajina (dişi) ve klitoristen (erkek) dolayı hem dişi hem erkek olarak doğduklarını savunur. Fakat kızların ilk yıllarda vajina ile ilgili deneyimleri olmadığı için aslında kızlarında erkek cinsiyetinde oldukları ve hem kız hem de erkeklerin cinsiyet ile toplumsal cinsiyetinin erkek olduğu belirtilir.

Psikoseksüel kuramda fallik döneme tekabül eden ikinci dönem üç ile beş yaş arasındadır. Cinsel kimliğin oluştuğu bu yaşlarda çocukların en temel farkındalığı her iki cinsiyette penisin olmadığıdır. Bu farkındalıkla beraber erkekler kızlarda penis olmadığından kendilerinin de penisini kaybedeceklerini düşünüp, korkuya kapılırlar (kastasyon kompleksi). Aynı zamanda erkek çocukların cinsel ilgileri annelerine yöneliktir. Bu durumu babalarının fark edip kendi penisini keseceğini düşünür ve babaya karşı düşmanlık beslerler (Oedipus kompleksi). Bu dönemde kızlar ise penisi olmadığı için kendilerini eksik hissederler (Elektra kompleksi). Annelerinin de penisi olmadığı için bu durumdan onları sorumlu tutup, babaya doğru yönelirler.

Üçüncü dönemde ise bir önceki dönemde yaşanan çatışmaların çözülmesine bağlı olarak süperego gelişir. Bu çatışmanın çözülmesinde erkek çocuklar zaten penisi olduğu için eksik olmadığını düşünerek oedipus ve kastasyon komplekslerinden vazgeçip babalarıyla uzlaşma sağlarlar, özdeşleşirler. Böylece toplumsal hayatta erkek

cinsiyet ve kimliği ile yerlerini alırlar. Kız çocuklar ise erkeklerde olan oedipus kompleksi gibi bir durum yaşamaz. Çünkü zaten kendisinin de annesinin de penisi yoktur. Bu yüzden babası için rekabette olduğu biri yoktur. Bu sebeple kız çocukları anneleri ile tam bir özdeşleşme sağlayamadıklarından süperego gelişimleri erkek çocuklar kadar değildir (Atış, 2010; Dökmen, 2018; Türkmenoğlu ve Yılmaz, 2016). Freud erkek egemenliğini bu temellere dayandırmıştır.

2.3.2. Sosyobiyojik Kuram (Evrin Psikolojisi)

Toplumsal davranış ve rollerin biyolojik ve genetik faktörlere bağlı olduğunu savunan kuram, insanların neslinin devamını sağlamak adına farklı adaptasyonlar geliştirdiğini ifade eder. Kadınlar doğurganlık ve emzirme özelliklerinden ötürü daha kapalı alanlarda yer alarak ve çocuk bakımını üstlenerek kendi toplumsal rollerini oluşturmuşlardır. Erkekler ise kas kütlesi yönünden daha güçlü oldukları için ağır işleri yapmışlar ve dışarı alana yönelmişlerdir (Dökmen, 2018; Gökçay, 2018; Yar, 2018).

2.3.3. Sosyal Öğrenme Kuramı

Bu kuramda toplumsal cinsiyet rollerinin öğrenme yoluyla kazanıldığı savunulur. Bu öğrenme süreci edimsel koşullama ile model alma-taklittir. Birey etkileşimde bulunduğu tüm canlı-cansız olay ve durumlardan kendisi için öğretiler oluşturur. Edimsel koşullama bu olay ya da durumun yapılan davranışların ödüllendirilmesi-cezalandırılması ile oluştuğunu belirtir. Örnekle, saldırgan-aktif davranan bir kız çocuğu olduğunda bu davranışı onaylanmaz ve cezalandırılırsa çocuk doğal olarak bu davranışı pekiştirmeyip, tekrarlamayacaktır. Fakat aynı davranışı erkek çocuk sergilediğinde erkek olmasından ötürü onaylanırsa, bu onaylanma çocuk tarafından pekiştirilip, davranış dağarcığında yerini alacaktır. Kuramın bir diğer öğrenme yolu olan model alma-taklitte ise; sosyal ortamda etkileşimde olunan herhangi bir figürün örnekle alınıp, davranışlarının taklit edilmesi söz konusudur. Genellikle aynı cinsiyet örnekle alınır. Birey kendi cinsinin sergilediği davranışlar ile karşı cinsin onaylamadığı davranışları harmanlayarak toplumsal cinsiyet rol ve kalıpyargılarını öğrenir (Dökmen, 2018; Kansu, 2015; Türkmenoğlu ve Yılmaz, 2016).

2.3.4. Bilişsel Gelişim Kuramı

Kohlberg'e göre bu kuramda çocuk toplumsal cinsiyet rollerini bilişsel özellikleri sayesinde kendi farkındalığı ile kazanır. Kohlberg bu farkındalığı üç dönem ile açıklar. İlk dönem olan toplumsal cinsiyet kimliği iki-dört yaşlar arasında bireyin kendisini kız ya da erkek olarak tanımlamasıyla başlar. Fakat kendini tanımlayan çocuk diğer

bireylerin cinsiyetlerini henüz tam olarak tanımlayamamaktadır. Üç-beş yaşına gelen çocuk cinsiyetin yaş ile beraber değişmediğini, kalıcı olduğunu fark eder. Ancak yine de saç rengi ve modeli, kıyafeti değişen birinin farklı biri olduğunu düşünür. Bu yüzden cinsiyete özgü davranışların var olduğu savunulan bir ortamda çocukta toplumsal cinsiyet yargısı gelişir. Çünkü çocuk bu durumun kültürel olduğunu kavrayamaz, kadın ya da erkek olmakla ilişkilendirir. Çocuk beş-yedi yaşına geldiğinde cinsiyetin dış faktörler ile değişmeyeceğini kavramıştır. Bu dönemden sonra ‘cinsiyetine uygun olan’ seçimleri ve davranışları yeğler (Dökmen, 2018; Özcan, 2012; Zembat ve Keleş, 2012).

2.3.5. Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı

Psikolog Sandra Lipsitz Bem tarafından geliştirilen kuram, sosyal öğrenme kuramı ile bilişsel gelişim kuramının görüşlerinin birleşimidir. Kuram, sosyal öğrenme kuramı ve bilişsel gelişim kuramının görüşleri doğrultusunda çocuğun kendi bilişsel yetileriyle beraber kendi cinsiyetini belirleme ve diğer bireylerin cinsiyetini tiplendirme çabasının, etkileşimde bulunduğu her birey ve durum ile öğrenerek kendi kültürüne ait toplumsal cinsiyet şemasını oluşturduğunu savunur. Geleneksel bakış açısına sahip bir toplumda büyüyen çocuk büyüdüğü topluma uygun olarak her türlü cinsiyetçi rol, davranış ve sözleri öğrenecek ve uygulayacaktır (Başar, 2012; Çifçi, 2018; Dökmen, 2018; Keçeci, 2018).

2.4. Toplumsal Cinsiyet Kavramının Kadınların Üreme Sağlığına

Etkileri

Üreme sağlığı kavramı Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından ilk kez 1994 yılında Kahire’de gerçekleşen Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansı’nda (UNKK) açıklanmıştır (Pinar, Doğan, Ökdem, Algier ve Öksüz, 2009). Buna göre, DSÖ üreme sağlığı kavramını “üreme sistemi işlevleri ve süreci ile ilgili sadece hastalık ve sakatlığın olmaması değil, tüm bunlara ilişkin fiziksel, mental ve sosyal yönden tam bir iyilik halinin olmasıdır.” şeklinde tanımlamıştır (Şahiner, 2007, s.7). Oysaki toplumsal cinsiyet kavramını benimseyen toplumlarda kadın arka plandadır. Cinsiyet farklılıkları temel alınarak her türlü imkan, kaynak ve hizmette ayrımcılık yapıldığı için bu durumla paralel olarak kadının üreme sağlığı olumsuz etkilenmiştir (Şavran, 2014).

Kadının toplumsal cinsiyet ile mücadelesi aslında doğmadan başlamaktadır. Ataerkil toplum, neslinin devamını sağlayan özne olarak erkeği gördüğünden dişi fetüsün

yaşamına son vermeye kadar ileri gitmiştir (Akın, 2007; Demirgöz Bal, 2014; Özpınar, 2015, s.449; Özvarış, 2008). Çin’de bu sebeple erkek nüfusunun 30 milyon kadar fazla olduğu bildirilmektedir (Akın, 2007). Kız çocuklarının yaşamına son verilmeyen durumlarda ise ihmal edilmeleri söz konusudur. Coğrafyamızda bir ortamda sessizlik olduğunda ‘Kız mı doğdu?’ şeklinde bir tabir maalesef ki vardır. Bu söz kız çocuklarının arka plana atıldığını, önemsenmediğini açık bir şekilde ortaya koymaktadır. İhmal edilen kız çocuğu bu ihmal doğrultusunda beslenme, hijyen, sağlık muayenesi, eğitim gibi alanlarda göz ardı edilmektedir. Hindistan, Mısır ve Pakistan’da yapılan çalışmalar sonucunda kız çocuklarının erkek çocuklara oranla daha az emzirildiği ve kız çocuklarında malnütrisyon oluştuğu saptanmıştır (Koyun, Taşkın ve Terzioğlu, 2011). TNSA (2013) araştırma sonuçlarına göre ülkemizde erkek çocuklar 18 ay, kız çocuklar 16.3 ay emzirilmektedir.

Kız çocuğu büyüüp ergenlik dönemine geldiğinde yine toplumun kadına biçtiği eş ve anne olma rolünden dolayı kızların erken yaşta evlenmeleri ve akabinde çocuk doğurmaları beklenmektedir. TNSA (2013) verilerine göre ortanca ilk evlenme yaşı 21 olup, 25-49 yaş grubundaki kadınların yarısının 21 yaşından önce evlendiği ve 25-49 yaş grubundaki kadınların ortanca ilk doğum yaşının 22.9 olduğu bulunmuştur. Erken yaşta evlenen kızlar eğitim hakkından mahrum kalmakta, zincirleme bir şekilde de çalışma hayatına katılamamaktadır. TNSA (2013) verilerine göre 15-19 yaş grubundaki erkeklerin %1.3’ünün eğitimi yokken, kızlarda bu oran %3.3’tür. Çalışma hayatına katılsa dahi eğitim seviyesi düşüklüğünden statüsü ve ücreti düşük işlerde çalışmaktadırlar (Bourne ve Brooks, 2011). Bu durumda da ekonomik yönden özgür olmadıkları için yoksulluk, başkalarına bağlı olma, sağlık hizmetlerine ulaşamama gibi sorunlar ortaya çıkmaktadır (Akın, 2007). Şahiner ve Akyüz (2010) tarafından 250 kadına uygulanan çalışmada çalışan ve eğitim durumu lise ve üzeri olan kadınların, çalışmayan ve eğitim durumu ilkokul/ortaokul olan kadınlara oranla daha fazla doğum öncesi bakım aldıkları ve doğum/hastalık durumunda sağlık kuruluşlarına gidebildikleri saptanmıştır. TNSA (2013) verilerine göre ise 15-19 yaş grubundaki kadınların %47.8’i ücretli işçi, %26.2’si ücretsiz aile işçisi, %1.6’sı devlet memuru statüsünde; 20-24 yaş grubundaki kadınların %64.1’i ücretli işçi, %12.2’si ücretsiz aile işçisi, %4.7’si devlet memuru statüsündedir. İşveren statüsünde olma durumları en fazla 40-44 yaş aralığında görülmekle beraber %4.7’dir.

Yeterli eğitim alamayan kızlar kontraseptif yöntemler hakkında ve danışmanlık hizmeti almada bilgisiz olmaktadır (Sis Çelik, Pasinlioğlu, Tan ve Koyuncu, 2013). Bu durum cinsel yolla bulaşan hastalıklara ve istenmeyen gebeliklere zemin hazırlamaktadır. TNSA (2013) verilerine göre 15-19 yaş grubunda olan evli kadınların geleneksel kontraseptif yöntem kullanımı %50.6, modern kontraseptif yöntem kullanımı %35.5 olmakla beraber tüm yaş gruplarına kıyasla en düşüktür.

Erken evlendirilen kızlardan anne rolünü yerine getirmesi beklendiğinden adölesan gebelikler meydana gelmektedir. Henüz kendi vücudunun gelişimi tamamlanmadan gebelik gibi komplike bir durumla karşılaşan adölesan kadının ve dünyaya getireceği bebeğinin mortalite riski artmaktadır (Coşkun ve Özdilek, 2012). TNSA (2013) verilerine göre 15-19 yaş grubunda olan adölesan kadınların %5.0'i çocuk doğurmaya başlamıştır. Bu yaş grubunda olan adölesan kadınların %3.0'ünün bir canlı doğumu bulunmaktadır. Yüzde 1.0'i ise ilk çocuğuna gebedir. On dokuz yaşına gelen kadınların %16.0'sının anne olması ya da ilk çocuğuna gebe olmasıyla oranın hayli arttığı gözlenmiştir.

Diğer yandan toplumun namus olgusunu sadece kadına yüklemesinden dolayı bekaret kontrolü, toplum baskısının getirisi olarak uygun olmayan koşullarda yapılan düşükler, namus cinayetleri yine kadının üreme sağlığını hatta yaşam hakkını yok etmektedir (Özpınar, 2015, s. 449).

Kadını pasif, bağımlı, itaatkar ve erkeği ise üstün gören toplum günümüzün en büyük sorunu olan cinsel taciz ve şiddeti (fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik) meşru kılmaktadır (Bilgin, 2018; Kahraman ve diğerleri, 2014; Sevil ve diğerleri, 2015, s. 575-78; Uçar, Aksoy Derya, Karaaslan ve Akbaş Tunç, 2017; Yıldırım, 2016). KSGM ve HÜNEE (2015) işbirliğiyle hazırlanan Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması sonuçlarına göre, en az bir kez evlilik yapmış kadınların yaşamlarının herhangi bir döneminde %36.0'sının fiziksel şiddete, %12.0'sinin cinsel şiddete, %38.0'inin fiziksel ve/veya cinsel şiddete, %44.0'ünün duygusal şiddete, %30.0'unun ekonomik şiddete maruz kaldığı bulunmuştur. Aynı araştırma sonuçlarına göre gebelikte fiziksel şiddet oranı %8.3'tür. Taciz ve şiddete uğrayan kadın ruhsal ve fiziksel sağlık yönünden derin ve aşılması güç zararlar görmektedir (Şahiner, 2007; Şimşek, 2011).

Tüm bunlar sonucunda kendi hayatı hakkında karar alamayan, sosyal ortamda var olamayan, ikinci sınıf vatandaş muamelesi gören kadınlarda düşük benlik saygısı, anksiyete ve depresyon baş göstermektedir (Koyun ve diğerleri, 2011).

2.5. Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanmasında Hemşirelerin Rolü

Hemşirelerin birincil görevi toplumun sağlığını korumak, geliştirmek ve sürdürmektir. Hemşireler, bireylerin yaşamlarının her evrelerinde yanlarında olmalarından dolayı toplumu oluşturan bireylerin ihtiyaçlarını belirlemede ve farkındalık oluşturmada önemli konuma sahiptirler. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine yüksek oranda kadınların maruz kalması ve hemşirelik mesleğinin genelini kadınların oluşturmasından ötürü hemşireler rol model olmaktadır. Bu durum özellikle toplumsal cinsiyet kavramını benimseyen kadınlarda farkındalık oluşturması yönünden önemlidir.

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında hemşireler öncelikle eşitliğin sağlanmasındaki engellerin belirlenmesi adına araştırmacı rolüne dayanarak araştırmalar yapmalıdırlar. Engellerin saptanması ile beraber engelleri ortadan kaldırmak için eğitici ve danışmanlık rolü gereği toplumun, özellikle gençlerin ve kadınların mevcut durum ile ilgili farkındalığını oluşturmada görev almalıdırlar. Konunun çözümü için savunuculuk rolü doğrultusunda her türlü araştırma/proje ve toplumsal hizmet çalışmalarında yer almalı ve konu ile ilgili araştırma ve politikaları takip etmelidirler. Tüm bunları yaparken kendisinin ve çevresindeki tüm insanların ayrımcılığı meşru gösteren hal ve söylemlerinin farkında olmalıdırlar (Altın, 2018; Aydın, M., Bekar, Gören ve Sungur, 2016; Coşkun ve Özdilek, 2012; Dinç Kahraman, 2010; Zeyneloğlu, 2008).

3. Gereç ve Yöntem

3.1. Araştırmanın Tipi

Kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliğine ilişkin bakış açılarının belirlenmesi amacıyla yapılan tanımlayıcı tipte araştırmadır.

3.2. Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma 25 Aralık 2017 ile 23 Ocak 2018 tarihleri arasında, TAKEV Okulları bünyesinde bulunan Sahilevleri Anadolu ve Fen Lisesi, Narlıdere İlköğretim, Karşıyaka İlköğretim ile Bornova, Güzelyalı, Sahilevleri, Alsancak ve Karşıyaka semtlerinde bulunan anaokullarında yapılmıştır. TAKEV Okulları Almanca dilinde eğitim vermek amacıyla 1999 yılında İzmir Narlıdere’de kurulmuştur. Şu an sekiz şubesi ile eğitim vermektedir. Kurumda bir genel müdür, bir genel müdür yardımcısı, sekiz okul müdürü, 20 müdür yardımcısı, 311 öğretmen, 35 idari personel, 70 hizmet personeli, üç hemşire ve bir doktor olmak üzere toplamda 450 kişi çalışmaktadır. Çalışan 450 kişinin 401’ini kadınlar oluşturmaktadır. TAKEV Okullarının evren olarak seçilmesinde çalışanların büyük bir kısmının kadın oluşu ve her eğitim düzeyine sahip kadınların olması etkili olmuştur.

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini, Özel TAKEV Okullarında çalışan 401 kadın oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleminde ise tüm evrene ulaşılması hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda araştırmanın uygulandığı tarihte üç kişinin görevli olarak şehir dışında bulunması, iki kişinin raporlu olması ve bir kişinin istifa etmesi sebepleriyle 395 kadına ulaşılmıştır. Ancak, ulaşılan 395 anketten dört tanesinde soruların tam olarak cevaplanmadığı tespit edildiği için değerlendirmeye alınmamıştır. Sonuç olarak araştırmanın örneklemini 391 kadın oluşturmuştur.

3.4. Araştırmanın Bağımlı ve Bağımsız Değişkenleri

3.4.1. Araştırmanın Bağımlı Değişkenleri

Altınova ve Duyan tarafından 2013 yılında geliştirilen “Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği” ortalama puanı bağımlı değişkendir.

3.4.2. Araştırmanın Bağımsız Değişkenleri

Araştırmaya katılan kadınların sosyodemografik özellikleri olan yaş, eğitim durumu, yaşadığı yer, medeni durum, çocuk sayısı ve cinsiyeti, yetiştirildikleri aile yapısını içeren sorular bağımsız değişkenlerdir.

3.5. Veri Toplama Araçları

Araştırmada verilerin toplanmasında;

- ❖ Bilgilendirilmiş Onam Formu (EK I)
- ❖ Tanıtıcı Bilgi Formu (EK II)
- ❖ Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği (EK III) kullanılmıştır.

3.5.1. Tanıtıcı Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından geliştirilen ve bireylerin sosyodemografik özelliklerini içeren bilgi formunda; kadınların yaş, eğitim durumu, yaşadığı yer, medeni durum, çocuk sayısı ve varsa çocuk/çocuklarının cinsiyeti ile yetiştirildikleri aile yapısına yönelik cevapları içeren sekiz soru yer almaktadır (“T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü”, t.y.) (EK II).

3.5.2. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği

Bu ölçek, kişilerin toplumsal cinsiyet algılarını belirlemek amacıyla 2013 yılında Altınova ve Duyan tarafından geliştirilmiştir. Kişilerin toplumsal cinsiyet algılarını değerlendiren 10’u olumlu, 15’i olumsuz olmak üzere toplamda 25 maddeden oluşan ve beşli likert tipinde bir ölçektir. Ölçekte kişilerin düşüncelerini derecelendiren “Tamamen Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum”, “Tamamen Katılmıyorum” olmak üzere beş seçenek bulunmaktadır. Ölçeğin puanlanmasında; “Tamamen Katılıyorum” 5 puan, “Katılıyorum” 4 puan, “Kararsızım” 3 puan, “Katılmıyorum” 2 puan, “Tamamen Katılmıyorum” 1 puan şeklinde puanlandırılır. Olumsuz maddeler ise tersten hesaplanmaktadır. Ölçekte bulunan 2., 4., 6., 9., 10., 12., 15., 16., 17.,18., 19., 20., 21., 24. ve 25. maddeler olumsuz maddelerdir. Ölçekten alınabilecek puanlar 25-125 puan aralığında olup; en yüksek puan “125”, en düşük puan ise “25”tir. Yüksek puan alınması kişinin toplumsal cinsiyet algısının olumlu olduğunu göstermektedir. Ölçeğin, Cronbach Alfa Güvenirlilik Katsayısı 0.872’dir (EK III). Bu araştırma için Cronbach Alfa Güvenirlilik Katsayısı 0.923 bulunmuştur.

3.6. Veri Toplama Yöntemleri ve Süresi

Verilerin toplanmasında “Tanıtıcı Bilgi Formu” (EK II) ve “Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği” (EK III) kullanılmıştır. Veriler 25 Aralık 2017 ve 23 Ocak 2018 tarihleri arasında katılımcılara anket formları dağıtılıp, toplanarak elde edilmiştir. Anket formları dağıtılmadan önce araştırmanın amacı açıklanmış ve araştırmaya katılmayı kabul eden kadınlara uygulanmıştır. Hafta içi sabah 09.⁰⁰ ve 16.⁰⁰ saatleri arasında uygulanan her bir anket formu için yaklaşık 15 dakikalık süre yeterli olmuştur.

3.7. Verilerin Analizi ve Değerlendirme Teknikleri

Verilerin değerlendirilmesinde istatistiksel analiz için Statistical Package For Social Science (SPSS) 25.0 paket programı kullanılmıştır. Nümerik değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu Shapiro-Wilk ($n < 50$) ve Kolmogorov-Smirnov ($n \geq 50$) testleriyle incelenmiştir. Nümerik değişkenler sayı, yüzde, ortalama, sıra ortalaması, standart sapma ve medyan (min-max) olarak verilmiştir. Değişkenler normal dağılım göstermediği için (non-parametrik) Kruskal Wallis testi ve Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Kruskal Wallis Testi sonrası farkın nereden kaynaklandığını anlamak adına ikili karşılaştırmalar Bonferroni (Dunn) testi ile yapılmıştır. Tüm hipotezler için anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ kabul edilmiştir.

3.8. Süre ve Olanaklar

Araştırma planı Şubat 2017-Mayıs 2017 tarihleri arasında yapılmış, ilgili literatür taranarak tez konusu belirlenmiştir. Araştırma, 14 Haziran 2017 tarihinde tez önerisi olarak sunulmuştur. Etik kurul ve ilgili kurum izinleri alındıktan sonra 25 Aralık 2017-23 Ocak 2018 tarihleri arasında veriler toplanmıştır.

FAALİYETLER	2017			2017-2018	2018-2019	2019
	Şubat-Mayıs	Haziran	Eylül-Kasım	Aralık-Ocak	Şubat-Mayıs	Haziran
Literatür Tarama-Tez Konusunun Belirlenmesi						
Tez Önerisi						
Etik Kurul ve Kurum İzinlerinin Alınması						
Verilerin Toplanması						
Verilerin Analizi ve Yorumlanması						
Tez Yazımı						
Tez Sunumu						

Şekil 3. Araştırma Takvimi

3.9. Etik

Veriler toplanmadan önce 12.10.2017 tarihli ve 08/04 sayılı karar ve 279-2017 protokol numarası ile Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan (EGEBAYEK) (EK V) ve TAKEV Okullarında araştırmanın uygulanabilmesi için İzmir Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğünden 20.12.2017 tarihli ve 21943106 sayılı Valilik Onayı ile izin alınmıştır (EK VI).

Anketlerin TAKEV Okullarında çalışan kadınlara uygulanabilmesi için Karşıyaka Kaymakamlığı Karşıyaka Özel TAKEV İlkokulu/Ortaokulu Müdürlüğünden 22.12.2017 tarihli ve 405/9 sayılı karar ile izin alınmıştır (EK VII). TCAÖ'nün araştırmada kullanılabilmesi için Sayın Duyan'dan e-posta yolu ile izin alınmıştır (EK IV). Örneklem dahilindeki kadınlara araştırmacı tarafından araştırmanın amacı açıklanmış, katılımın tamamen gönüllülük esasına dayandığı, istemedikleri takdirde katılmama ya da katıldıktan sonra istedikleri anda araştırmadan çıkma hakkına sahip oldukları konularında bilgilendirilmişlerdir. Araştırmaya katılan kadınlardan sözlü onam alınmıştır. Katılımcılardan ad-soyad bilgileri alınmamış ve bilgileri gizli tutulmuştur. Katılımcıların araştırmacıya istedikleri takdirde sonradan ulaşabilmeleri için araştırmacının adres, cep telefonu ve e-posta bilgileri verilmiştir.

4. Bulgular

4.1. Kadınların Sosyodemografik Özellikleri

Tablo 1. Kadınların Sosyodemografik Özellikleri

	n	%
<u>Yaş</u>		
18-25	42	10.7
26-36	216	55.3
37 ve üzeri	133	34.0
<u>Eğitim Durumu</u>		
İlköğretim	15	3.8
Ortaöğretim	30	7.7
Lise	78	20.0
Üniversite ve/veya lisansüstü	268	68.5

	n	%
<u>En Çok Yaşanılan Yer</u>		
Büyükşehir	234	59.8
Şehir	83	21.2
İlçe	50	12.8
Diğer (yurtdışı, köy)	24	6.2
<u>Medeni Durum</u>		
Evli	192	49.1
Bekar	199	50.9
<u>Çocuk Durumu</u>		
Evet	160	40.9
Hayır	231	59.1
<u>Çocuk Sayısı</u>		
Bir	87	54.4
İki veya üzeri	73	45.6

	n	%
<u>Çocuk Cinsiyeti</u>		
Kız	68	42.5
Erkek	59	36.8
Kız-Erkek	33	20.7
<u>Yetiştirildikleri Aile Yapısı</u>		
Otoriter	99	25.3
İlgisiz	19	4.9
Aşırı izin verici	25	6.4
Tutarsız	12	3.1
Aşırı koruyucu	60	15.3
Mükemmeliyetçi	27	6.9
Demokratik	129	33.0
Ayrımcılık yapan	20	5.1

Araştırmaya katılan kadınların yaş ortalamasının 34.09 ± 7.72 ; %55.3'ünün 26-36 yaş grubunda olduğu, %68.5'inin en son mezun oldukları öğrenim düzeyinin üniversite/lisansüstü olduğu ve %59.8'inin en çok yaşadığı yerin büyükşehir olduğu bulunmuştur (Tablo 1).

Kadınların %50.9'u bekar, %40.1'i evlidir. Kadınların %59.1'inin çocuğu olmamakla beraber %54.4'ünün bir çocuğu, %45.6'sının iki veya ikiden fazla çocuğu vardır. Çocuğu olan kadınların %42.5'inin kız, %36.8'inin erkek, %20.6'sının kız ve erkek çocuğu olduğu bulunmuştur. Kadınların yetiştirildikleri aile yapısında ise %33.0'ünün demokratik, %25.3'ünün otoriter, %15.3'ünün aşırı koruyucu, %6.9'unun mükemmeliyetçi, %6.4'ünün aşırı izin verici, %5.1'inin ayrımcılık yapan, %4.9'unun ilgisiz ve %3.1'inin tutarsız bir aile ortamında büyüdüğü saptanmıştır (Tablo 1).

4.2. Kadınların TCAÖ Önermelerine Katılma Durumları

Tablo 2. Kadınların TCAÖ Önermelerine Katılma Durumları

TCAÖ Önermeleri	Tamamen Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katlıyorum		Tamamen Katlıyorum	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Evlilik, kadının çalışmasına engel olmaz.	11	2.8	10	2.6	6	1.5	133	34.0	231	59.1
Kadın sadece ailesinin ekonomik sıkıntısı varsa çalışmalıdır.	184	47.1	157	40.2	5	1.3	29	7.4	16	4.1
Çalışan kadın da çocuklarına yeterince zaman ayırabilir.	17	4.3	34	8.7	38	9.7	202	51.7	100	25.6
Kadınlar anne olduktan sonra çalışmamalıdır.	168	43.0	161	41.2	16	4.1	41	10.5	5	1.3
Kadın siyasetçiler de başarılı olabilir.	5	1.3	3	0.8	26	6.6	163	41.7	194	49.6

Kadınlar evlendikten sonra çalışmamalıdır.	223	57.0	135	34.5	8	2.0	8	2.0	17	4.3
Çalışma hayatı kadının ev işlerini aksatmasına neden olmaz.	13	3.3	61	15.6	36	9.2	175	44.8	106	27.1
Çalışan bir kadın hayattan daha çok zevk alır.	16	4.1	5	1.3	27	6.9	99	25.3	244	62.4
Kadınlar erkekler tarafından her zaman korunmalıdır.	93	23.8	170	43.5	17	4.3	80	20.5	31	7.9
Kocasını izin vermiyorsa kadın çalışmamalıdır.	179	45.8	124	31.7	12	3.1	69	17.6	7	1.8
Kadınlar yönetici olabilir.	7	1.8	5	1.3	14	3.6	137	35.0	228	58.3
Çalışan bir kadın kazandığı geliri eşine vermelidir.	174	44.5	112	28.6	70	17.9	16	4.1	19	4.9
Çalışan bir kadın çocuklarına daha iyi anne olur.	16	4.1	41	10.5	70	17.9	181	46.3	83	21.2
Erkekler de çamaşır bulaşık gibi ev işlerini yapmalıdır.	12	3.1	16	4.1	55	14.1	118	30.2	190	48.6
Kocasız kadın sahipsiz eve benzer.	197	50.4	117	29.9	37	9.5	28	7.2	12	3.1

Bir ailenin gelirini erkekler sağlamalıdır.	164	41.9	146	37.3	15	3.8	53	13.6	13	3.3
Kadınlar kendi başına ticarethane gibi yerler (kafe, market, emlakçı gibi) açmamalıdır.	203	51.9	73	18.7	26	6.6	78	19.9	11	2.8
Kadınların birinci görevi ev işlerini üstlenmektir.	188	48.1	147	37.6	7	1.8	39	10.0	10	2.6
Bir kadın kocasından fazla para kazanmamalıdır.	189	48.3	167	42.7	9	2.3	18	4.6	8	2.0
Erkek her zaman evin reisi olmalıdır.	184	47.1	79	20.2	22	5.6	100	25.6	6	1.5
Toplumun liderliği genellikle erkeklerin elinde olmalıdır.	216	55.2	137	35.0	18	4.6	16	4.1	4	1.0
Kız çocuklarına da erkek çocuklar kadar özgürlük verilmelidir.	13	3.3	13	3.3	9	2.3	140	35.8	216	55.2
Bir kadın kendi haklarına sahip olabilmesi için gerekirse kocasına karşı çıkabilmelidir.	23	5.9	97	24.8	19	4.9	97	24.8	155	39.6
Kadın kocasından yaş olarak daha küçük olmalıdır.	126	32.2	176	45.0	27	6.9	43	11.0	19	4.9

Ailedeki önemli kararları erkekler vermelidir.	217	55.5	131	33.5	11	2.8	20	5.1	12	3.1
--	-----	------	-----	------	----	-----	----	-----	----	-----

Kadınların %59.1'i "Evlilik, kadının çalışmasına engel olmaz." önermesine tamamen katılmışlardır. "Kadın sadece ailesinin ekonomik sıkıntısı varsa çalışmalıdır." önermesine %47.1'inin tamamen katılmadıkları belirlenmiştir. "Çalışan kadın da çocuklarına yeterince zaman ayırabilir." önermesine %25.6'sının tamamen katıldığı ve "Kadınlar anne olduktan sonra çalışmamalıdır." önermesine ise %43.0'ünün tamamen katılmadığı saptanmıştır (Tablo 2).

Kadınlar, %49.6 oranla "Kadın siyasetçiler de başarılı olabilir." önermesine katılmışlardır (Tablo 2).

"Kadınlar evlendikten sonra çalışmamalıdır." önermesine katılımcıların %57.0'si tamamen katılmadıklarını belirtmişlerdir (Tablo 2). Kadınların "Çalışma hayatı kadının ev işlerini aksatmasına neden olmaz." ve "Çalışan bir kadın hayattan daha çok zevk alır." önermelerine sırasıyla %27.1 ve %62.4 oranla tamamen katıldıkları bulunmuştur (Tablo 2).

Araştırmaya katılan bireylerin "Kadınlar erkekler tarafından her zaman korunmalıdır." önermesine %23.8 oranında tamamen katılmadıkları bulunmuştur. "Kocasız kadın çalışmamalıdır." önermesine %45.8'i tamamen katılmamıştır (Tablo 2).

"Kadınlar yönetici olabilir." %58.3 oranında tamamen katılım olduğu belirlenmiştir (Tablo 2).

Kadınlar "Çalışan bir kadın kazandığı geliri eşine vermelidir." önermesine %44.5 oranında tamamen katılmazken; %17.9'u bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir (Tablo 2).

"Çalışan bir kadın çocuklarına daha iyi anne olur." önermesine katılımın %21.2 olduğu saptanmıştır. Ancak %17.9'unun bu konuda kararsız olduğu bulunmuştur (Tablo 2).

"Erkekler de çamaşır bulaşık gibi ev işlerini yapmalıdır." önermesine %48.6 oranında tamamen katılımın olduğu belirlenmiştir. Ancak önerme hakkında %14.1'inin kararsız olduğu bulunmuştur (Tablo 2).

“Kocasız kadın sahipsiz eve benzer.” önermesine kadınların %50.4’ü tamamen katılmadıklarını belirtirken; %10.3’ü katılmaktadır ve %9.5’i kararsızdır (Tablo 2).

“Bir ailenin gelirini erkekler sağlamalıdır.” önermesine %41.9 oranında tamamen katılım olduğu bulunmuştur (Tablo 2).

Kadınlara yöneltilen “Kadınlar kendi başına ticarethane gibi yerler (kafe, market, emlakçı gibi) açmamalıdır.” önermesine %51.9’unun tamamen katılmadığı belirlenmiştir (Tablo 2).

“Kadınların birinci görevi ev işlerini üstlenmektir.” önermesine kadınların %48.1’i tamamen katılmadıklarını belirtmişlerdir (Tablo 2).

“Bir kadın kocasından fazla para kazanmamalıdır.” önermesine %48.3’ünün tamamen katılmadıkları saptanmıştır (Tablo 2).

“Erkek her zaman evin reisi olmalıdır.” önermesine kadınların %47.1’inin tamamen katılmadıkları bulunmuştur. Kadınların %27.1’i bu önermeye katılmışlardır (Tablo 2).

Kadınlar “Toplumun liderliği genellikle erkeklerin elinde olmalıdır.” önermesine %55.2 oranında tamamen katılmadıklarını belirtmişlerdir (Tablo 2).

“Kız çocuklarına da erkek çocuklar kadar özgürlük verilmelidir.” önermesine %55.2 oranında tamamen katılım olduğu bulunmuştur (Tablo 2).

Kadınların “Bir kadın kendi haklarına sahip olabilmesi için gerekirse kocasına karşı çıkabilmelidir.” önermesine % 24.8 oranında hem katıldıkları hem de katılmadıkları bulunmuştur (Tablo 2).

“Kadın kocasından yaş olarak daha küçük olmalıdır.” %32.2’sinin tamamen katılmadıkları belirlenmiştir (Tablo 2).

“Ailedeki önemli kararları erkekler vermelidir.” önermesine ise kadınların %55.5’i tamamen katılmamışlardır (Tablo 2).

4.3. TCAÖ Puan Ortalaması

Tablo 3. Kadınların TCAÖ Puan Ortalaması

	n	Min.	Max.	Ort.	SS
Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği Toplam Puanı	391	36	125	102.65	15.62

Kadınların toplumsal cinsiyet algısı ölçek puan ortalaması 102.65 ± 15.62 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınan minimum puan 36 iken, maksimum puan 125'tir (Tablo 3). Bu sonuca göre kadınların toplumsal cinsiyet algılarının olumlu yönde olduğu saptanmıştır. Bu sonuç, H_1 hipotezini destekler niteliktedir.

4.4. Sosyodemografik Değişkenlere Göre TCAÖ Puan Ortalamasının Karşılaştırılması

Tablo 4. Sosyodemografik Değişkenlerine Göre TCAÖ Puan Ortalamasının Karşılaştırılması

	n	\bar{x}	SS	Sıra Ort.	Önemlilik
<u>Medeni Durum</u>					
Evli	192	104.72	14.30	210.24	U=16370
Bekar	199	100.65	16.58	182.26	p=0.014
<u>Çocuk Durumu</u>					
Evet	160	104.00	15.30	206.54	U=16793
Hayır	231	101.71	15.80	188.70	p=0.124
<u>Çocuk Sayısı</u>					
Bir	87	105.10	13.39	209.07	KW=2.459
İki veya üzeri	73	102.68	17.31	203.53	P=0.293

Cocuk Cinsiyeti

Kız	68	105.22	12.70	210.13	
Erkek	59	106.47	13.33	222.88	KW=7.137 p=0.068
Kız-Erkek	33	97.06	20.96	169.94	

Kadınların sosyodemografik değişkenlere verdikleri yanıtlara göre TCAÖ'den aldıkları puan ortalamaları karşılaştırıldığında çocuk durumu, çocuk sayısı ve çocuk/çocuklarının cinsiyeti ile ilgili anlamlı farkın olmadığı bulunmuştur ($p>0.05$) (Tablo 4).

Evli kadınların TCAÖ puan ortalaması 104.72 ± 14.30 iken; bekar kadınlarda puan ortalaması 100.65 ± 16.58 'dir. Buna göre, medeni durum ile TCAÖ puan ortalaması arasındaki fark evli kadınların lehine istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0.05$) (Tablo 4).

Tablo 5. Yaş Değişkenine Göre TCAÖ Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Yaş	n	\bar{x}	SS	Önemlilik	Bonferroni	p*
18-25	42	103.26	16.26	KW=7.254	a-b	0.026
^a 26-36	216	100.88	15.79	p=0.027		
^b 37 ve üzeri	133	105.33	14.83			

**Bonferroni testi sonucu yalnızca anlamlı fark olan gruplar sunulmuştur.*

Kadınların yaşları ile TCAÖ puan ortalamaları arasında anlamlı farkın olup olmadığına dair yapılan Kruskal Wallis H testi sonucunda farkın anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Bu bağlamda, çoğunluğu oluşturan 26-36 yaş grubundaki kadınlar 100.88 ± 15.79 puan ortalaması ile en düşük puanı almışlardır. En yüksek puan ortalamasının 105.33 ± 14.83 puan ile 37 ve üzeri yaş grubunu oluşturan kadınlara ait olduğu saptanmıştır (Tablo 5).

Farkın nereden geldiğini anlamak adına yapılan ileri analizde, 26-36 yaş grubu ile 37 ve üzeri yaş grubunu oluşturan kadınlar arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$) (Tablo 5).

Tablo 6. Eğitim Durumu Değişkenine Göre TCAÖ Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Eğitim Durumu	n	\bar{x}	SS	Önemlilik	Bonferroni	p*
^a İlköğretim	15	94.33	19.43	KW=109.92	a-d	0.021
^b Ortaöğretim	30	88.43	15.71	p=0.000	b-d	0.000
^c Lise	78	91.26	13.33		c-d	0.000
^d Üniversite ve/veya lisansüstü	268	108.02	12.85			

*Bonferroni testi sonucu yalnızca anlamlı fark olan gruplar sunulmuştur.

Kadınların eğitim durumları ile TCAÖ puan ortalamaları arasında anlamlı farkın olup olmadığına dair yapılan Kruskal Wallis H testi sonucunda farkın anlamlı olduğu saptanmıştır ($p < 0.05$). Buna göre, eğitim durumu ortaöğretim olan kadınlar 88.43 ± 15.71 puan ortalaması ile en düşük puanı almışlardır. İkinci sırada 91.26 ± 13.33 puan ortalaması ile liseden mezun olan kadınlar; üçüncü sırada 94.33 ± 19.43 puan ortalamasına sahip ilköğretim mezunu kadınlar vardır. En son mezun oldukları eğitim durumu üniversite ve/veya lisansüstü olan kadınlar ise 108.02 ± 12.85 puan ortalaması ile en yüksek puanı aldıkları belirlenmiştir (Tablo 6).

Farkın nereden geldiğini anlamak adına yapılan ileri analizde, üniversite ve/veya lisansüstü mezunu olan kadınların ilköğretim, ortaöğretim ve lise mezunu olan kadınlara kıyasla TCAÖ puan ortalamalarının daha yüksek olduğu bulunmuştur ($p < 0.05$) (Tablo 6).

Tablo 7. En Çok Yaşanılan Yer Değişkenine Göre TCAÖ Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

En Çok Yaşanılan Yer	n	\bar{x}	SS	Önemlilik	Bonferroni	p*
^a Büyükşehir	234	106.48	13.71	KW=36.513 p=0.000	a-b	0.000
^b Şehir	83	98.21	16.08		a-c	0.000
^c İlçe	50	94.76	18.34		a-d	0.006
^d Diğer (yurtdışı, köy)	24	97.04	14.33			

*Bonferroni testi sonucu yalnızca anlamlı fark olan gruplar sunulmuştur.

Tablo 7’de görüldüğü gibi, en çok yaşanılan yer değişkenine göre TCAÖ puan ortalaması arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). En çok büyükşehirde yaşayanların ölçek puan ortalaması 106.48 ± 13.71 iken, ilçeye doğru gidildikçe puan azalmakla beraber puan ortalaması 94.76 ± 18.34 ’tür. Büyükşehir, şehir ve ilçe arasında ilçeden büyükhşehire doğru gidildikçe toplumsal cinsiyet algısının yükseldiği saptanmıştır. Yurtdışı ve köyü kapsayan diğer seçeneğinde ise ölçek puan ortalaması 97.04 ± 14.33 ’tür.

Farkın nereden kaynaklandığını anlamak için yapılan ileri analizde ise; en uzun süre büyükşehirde yaşayan kadınların şehir, ilçe ve yurtdışı ile köyü kapsayan diğer seçeneğine kıyasla ölçek puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$) (Tablo 7).

Tablo 8. Kadınların Yetiştirildikleri Aile Yapısını Belirten Değişkene Göre TCAÖ Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Yetiştirildikleri Aile Yapısı	n	\bar{x}	SS	Önemlilik	Bonferroni	p*
^a Otoriter	99	98.55	17.89	KW=37.284 p=0.000	a-d	0.001
İlgisiz	19	99.52	14.27		b-c	0.005
^b Aşırı izin verici	25	93.52	13.70		b-d	0.000
Tutarsız	12	103.33	8.35			
Aşırı koruyucu	60	102.18	15.21			
^c Mükemmeliyetçi	27	107.44	12.62			
^d Demokratik	129	107.44	14.07			
Ayrımcılık yapan	20	100.95	14.73			

*Bonferroni testi sonucu yalnızca anlamlı fark olan gruplar sunulmuştur.

Kadınların yetiştirildikleri aile yapısı ile ölçek puan ortalaması arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0.05$) (Tablo 8). Analiz sonuçlarına göre, toplumsal cinsiyet algısı olumsuzdan olumluya doğru sıralandığında aşırı izin verici (93.52 ± 13.70), otoriter (98.55 ± 17.89), ilgisiz (99.52 ± 14.27), ayrımcılık yapan (100.95 ± 14.73), aşırı koruyucu (102.18 ± 15.21), tutarsız (103.33 ± 8.35) ile mükemmeliyetçi (107.44 ± 12.62) ve demokratik (107.44 ± 14.07) aile yapısı şeklindedir. Mükemmeliyetçi ve demokratik ailede yetiştirilen kadınların ölçek puan ortalamaları eşit bulunmuştur (107.44).

Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan ileri analizde, otoriter aile yapısı ile demokratik aile yapısı arasında anlamlı fark olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). Benzer şekilde, aile yapısı aşırı izin verici olan grup ile mükemmeliyetçi ve demokratik aile yapısı olan kadınların ölçek puan ortalamaları arasında anlamlı farkın olduğu saptanmıştır ($p<0.05$) (Tablo 8).

5. Tartışma

5.1. Kadınların Sosyodemografik Özelliklerine İlişkin Bulguların İncelenmesi

Kadınların %55.3'ü 26-36 yaş aralığındadır (Tablo 1). Bu bulgu doğrultusunda, araştırmayı genç popülasyonun oluşturduğu söylenebilir. TNSA (2013) verilerine göre 26-36 yaş grubundaki kadın yüzdesi 31.4'tür.

Araştırma kapsamında bulunan kadınların %68.5'inin üniversite ve/veya lisansüstü, %19.9'unun lise, %7.7'sinin ortaöğretim ve %3.8'inin ilköğretim mezunu olduğu bulunmuştur (Tablo 1). Çalışmada üniversite ve/veya lisansüstü mezunu kadın oranının yüksek olma sebebinin, örnekleme yer alan öğretmen sayısının fazla olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Uluşen'in (2010) yaptığı çalışmada, kadınların %49.5'inin ilköğretim, %12.4'ünün ortaöğretim, %18.3'ünün lise, %8.3'ünün üniversiteden mezun oldukları belirtilmiştir. Dinç Kahraman'ın (2010) yaptığı çalışmada, %75.7'sinin okula gidemedikleri; okuma-yazmayı halk eğitim merkezinde öğrendikleri belirtilmiştir. Gökçay'ın (2018) yaptığı araştırmada katılımcıların %38.0'i üniversite, % 29.8'i lise, %9.1'i ortaöğretim ve %23.1'i ilköğretim mezunu olarak bulunmuştur. Keçeci'nin (2018) evli kadınlara yaptığı araştırmasında %35.9'unun ilköğretim, %24.8'inin lise ve %39.2'sinin üniversite ve üstü eğitim düzeyleri olduğu saptanmıştır. Karakaş'ın (2018) çalışmasında ise; %33,4'ünün ilköğretim, %31.7'sinin lise ve %34.9'unun üniversite ve üstü eğitime sahip oldukları belirtilmiştir.

Çalışmada kadınların en çok yaşadıkları yer olarak %59.8 büyükşehir, %21.2 şehir, %12.8 ilçe ile %6.1 diğer seçeneğini kapsayan yurtdışı ve köy olduğu bulunmuştur (Tablo 1). Dinç Kahraman'ın (2010) Kayseri'de yaptığı çalışmasında, kadınların %72.1'inin en çok şehirde yaşadıklarını belirtmiştir. Gökçay'ın (2018) Kars ilinde uyguladığı araştırmasında kadınların en uzun yaşadıkları yer olarak %21.1'inin il, %40.9'unun ilçe, %38.0'inin köy olduğunu bulmuştur. Keçeci (2018) İstanbul'da yaptığı çalışmasında kadınların %53.9'unun büyükşehir, %34,3'ünün şehir, %11.8'inin kasabada yaşamlarının çoğunu geçirdiklerini bulmuştur. Karakaş (2018) çalışmasında ise, evli kadınların %64.1'inin il, %28.0'inin ilçe ve %7.9'unun köyde en çok yaşadıklarını saptamıştır. En çok yaşanan yer değişkeni verilerini araştırmanın

yapıldığı ilin büyükşehir olup olmaması, katılımcıların büyükşehir-şehir ayrımını bilip bilmemelerinin etkilediği düşünülmektedir.

Çalışmada kadınların %49.1'inin evli, %50.9'unun bekar olduğu saptanmıştır (Tablo 1). Uluşen (2010) çalışmasında kadınların %86.3'ünün evli, %13.7'sinin bekar olduğunu bulmuştur. Dinç Kahraman (2010) araştırmasındaki kadınların %78.1'inin evli olduğunu belirtmiştir. Gökçay (2018) araştırmasına dahil ettiği 350 kadının yarısının evli yarısının bekar olduğunu bulmuştur. Keçeci (2018) ve Karakaş (2018) çalışmalarını evli kadınlarla yapmışlardır.

Araştırmada kadınların %40.9 oranla çocuğu olduğu, %59.1 oranla ise çocuğu olmadığı bulunmuştur (Tablo 1). Çocuğu olmayan kadın oranının yüksek olma nedeni olarak, örnekleme oluşturan kadınların büyük bir kesiminin genç ve bekar olmasının etkili olduğu düşünülmektedir. Dinç Kahraman (2010) yaptığı araştırmada kadınların %92.8'inin çocuğu olduğunu belirtmiştir. Karakaş (2018) çalışmasında evli kadınların %86.9'unun çocuğu olduğunu, %13.1'inin çocuğu olmadığını saptamıştır. Araştırmada çocuğu olan kadınların %54.4'ünün bir çocuğu, %45.6'sının iki ya da daha fazla çocuğu olduğu bulunmuştur (Tablo 1).

Çocuğu olan kadınların %42.5'inin kız çocuğu, %36.8'inin erkek çocuğu ve %20.6'sının kız ve erkek çocuğu vardır (Tablo 1). Gökçay (2018) çalışmasında çocuğu olan kadınların %26.1'inin bir, %38.4'ünün iki, %12.4'ünün üç ve %16.9'unun dört ve üzeri sayıda çocuğunun olduğunu bulmuştur. Keçeci (2018) ise; evli kadınların %13.4'ünün çocuğu olmadığını, çocuğu olanların %23.5'inin bir, %36.6'sının iki, %16.7'sinin üç ve %11.8'inin dört ve üzerinde çocuğu olduğunu bulmuştur. Yapılan araştırmalarda çocuğu olan kadınların çocuk/çocuklarının cinsiyetinin sorulmaması dikkat çekicidir. Bireylerin çocuk/çocuklarının cinsiyetine göre toplumsal cinsiyet algılarının olumlu ya da olumsuz yönde değişip değişmediğinin bilinmesi adına bu sorunun katılımcılara yöneltilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Bir diğer dikkat çekici olan taraf ise anket soruları yöneltilen bireylere, yetiştirildikleri aile yapısının sorulmamasıdır. Bilindiği gibi aile kavramı, toplumsal cinsiyet algısını oluşturan en önemli faktörlerden biridir. Bu sebeple çalışmada bu duruma dair soru hazırlanıp, katılımcılara yöneltilmiştir. Buna göre araştırma sonuçlarında kadınların %33.0'ünün demokratik, %25.3'ünün otoriter ve %15.3'ünün aşırı koruyucu aile yapısında yetiştirildikleri bulunmuştur (Tablo 1). Aile yapısı ile ilgili Aydın E. (2010) çalışmasında katılımcılara baskıcı, demokratik ve serbest olmak üzere üç seçenekli bir

soru yöneltmiştir. Buna göre, katılımcıların %59.6'sı aile yapılarını demokratik olarak ifade etmişlerdir (Aydın, E., 2010).

5.2. Kadınların TCAÖ Önermelerine Katılma Durumlarının

İncelenmesi

Çalışmada kadınların %93.1'inin "Evlilik, kadının çalışmasına engel olmaz." önermesine katıldıkları bulunmuştur (Tablo 2). Katılımcıların yarısının bekar olması bakımından önermeye katılımın yüksek olması güzel bir sonuçtur. Diğer yandan katılımın yüksek olmasının nedeni araştırmanın çalışan kadınlara uygulanması ve yarısının evli olması olabilir. Çifçi (2018) yaptığı çalışmada "Evlilik, kadının çalışmasına engel olmaz." önermesine katılımın %73.2 olduğunu bulmuştur. Buna göre, araştırma bulgusu ile Çifçi'nin verisi aynı doğrultudadır.

"Kadın sadece ailesinin ekonomik sıkıntısı varsa çalışmalıdır." önermesine kadınların %87.3'ünün katılmadığı bulunmuştur (Tablo 2). Önermeye katılım durumu, kadınların çalışma hayatını sadece ekonomik nedenlere bağlanmasından ziyade sosyal hayatta var olabilmelerinin bir aracı olarak görmelerini ifade etmesinden dolayı önemlidir. Çifçi (2018) çalışmasında "Kadın sadece ailesinin ekonomik sıkıntısı varsa çalışmalıdır." önermesine %53.7'lik kesimin katılmadığını bulmuştur. Aydın E. (2010) katılımcılarına yönelttiği ankette yer alan ve çalışmadaki önermeyle benzerlik gösteren "Eşinizin maddi gücü yeterli ise çalışmamayı düşünür müsünüz?" sorusuna katılımcıların %53.4 oranında hayır yanıtını verdiğini belirtmiştir. Araştırma bulgusu, Çifçi'nin ve Aydın E.'nin araştırması ile benzerdir.

Çalışmada "Çalışan kadın da çocuklarına yeterince zaman ayırabilir." önermesine katılımcıların %77.3'ünün katıldığı bulunmuştur (Tablo 2). Çifçi (2018) yaptığı çalışmada kadın katılımcıların %49.5'inin "Çalışan kadın da çocuklarına yeterince zaman ayırabilir." önermesine katıldıklarını bulmuştur.

Çalışmada "Kadınlar anne olduktan sonra çalışmamalıdır." önermesine %84.2 oranla katılımın olmadığı saptanmıştır (Tablo 2). Araştırmaya katılan kadınların yarıya yakın bir oranda çocuk/çocuklarının olması bakımından katılımın yüksek olması önemli bir sonuçtur. Çifçi'nin (2018) çalışmasında "Kadınlar anne olduktan sonra çalışmamalıdır." önermesine kadınların %52.8'inin katılmadığı belirtilmiştir. Aydın E. (2010) ise önerme ile benzerlik gösteren "Kadın için evlenmek ve çocuk sahibi olmak onun çalışma yaşamında bir dezavantaj mıdır?" sorusuna katılımcıların %62.0

oranla hayır cevabını verdiklerini belirtmiştir. Araştırma bulgusu, Çifçi'nin ve Aydın E.'nin araştırması ile örtüşmektedir.

Kadınların her alanda olduğu gibi siyasi alanda da yer almaları gelişmeleri açısından önemlidir. Bu konuya bakış açılarını sorgulayan bir önerme olan “Kadın siyasetçiler de başarılı olabilir.” önermesine %91.3 oranında katılımın olduğu belirlenmiştir (Tablo 2). Kadınların herhangi bir alanda başarılı olabilmeyi cinsiyete bağlamamalarının belirlenmesi sevindirici bir sonuçtur. Çifçi (2018) çalışmasında %78.5 oranla kadınların “Kadın siyasetçiler de başarılı olabilir.” önermesine katıldıklarını belirtmiştir. Buna göre, Çifçi'nin sonucu ile araştırma bulgusu benzerlik göstermektedir.

“Kadınlar evlendikten sonra çalışmamalıdır.” önermesine kadınların %91.5'inin katılmadığı saptanmıştır (Tablo 2). Araştırmaya katılan kadınların yarısının bekar olması bakımından önermeye katılmama oranının yüksek olması iyi bir sonuçtur. Çifçi (2018) çalışmasında “Kadınlar evlendikten sonra çalışmamalıdır.” önermesine katılmayanların oranını %69.0 olarak bulmuştur. Bu bulgu araştırma ile aynı doğrultudadır.

“Çalışma hayatı kadının ev işlerini aksatmasına neden olmaz.” ve “Çalışan bir kadın hayattan daha çok zevk alır.” önermelerine katılımın sırasıyla %71.9 ve %87.7 olduğu bulunmuştur (Tablo 2). Her iki önermeye katılımın yüksek olmasının, çalışmanın örneklemini çalışan kadınların oluşturmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Çifçi'nin (2018) çalışmasında her iki önermeye katılım oranlarının sırasıyla %47,5 ve %67.8 olduğu belirtilmiştir.

Toplumsal cinsiyet kavramının sonucu olarak kadınların ikinci plana atılmaları ve erkeklerin ‘üstün’ görülmesi söz konusudur. Bu durumun kadınlar tarafından ne kadar içselleştirildiğinin belirlenmesi adına önemli bir önerme olan “Kadınlar erkekler tarafından her zaman korunmalıdır.” önermesine kadınların %67.3 oranla katılmadıkları bulunmuştur. Öte yandan %28.4'ünün, başka bir deyişle ¼'ünün önermeye katıldıklarının bulunması bu durumun bir kesim tarafından içselleştirildiğinin belirtisidir (Tablo 2). Çifçi (2018) çalışmasında kadınların %66.0'sının “Kadınlar erkekler tarafından her zaman korunmalıdır.” önermesine katıldıklarını bulmuştur. Aydın E. (2010) araştırmasında “Kadının savunulması ya da başka biri tarafından korunma” durumunu sorguladığında katılımcıların %33.1'inin katılmadıklarını bulmuştur. Uluşen'in (2010) araştırmasında anket formu aracılığıyla

yöneltiği ve önermemizle aynı anlamı taşıyan “Kadınlar, erkekler tarafından korunmaya muhtaçtır.” maddesine %55.5’inin katıldığını bulmuştur. Bu sonuç doğrultusunda araştırmamızda kadınların yarısından fazlasının önermeye katılmadıkları bulunmuş olup, yine de diğer olumsuzluk içeren önermelere katılmama durumlarına göre düşüş olduğu gözlemlenmiştir. Çifçi’nin ve Uluşen’in çalışmalarında ulaştıkları sonuç ile araştırmada elde edilen sonuç benzerlik göstermemektedir. Bu durumun Çifçi’nin araştırmasını doğu bölgesinde yürütmesinden, Uluşen’in çalışmasının geçmiş yıllara ait olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

“Kocasını izin vermiyorsa kadın çalışmamalıdır.” önermesine kadınların %77.5’inin katılmadığı bulunmuştur (Tablo 2). Çifçi (2018) yaptığı çalışmada “Kocasını izin vermiyorsa kadın çalışmamalıdır.” önermesine %54.1 oranla katılım olduğunu belirtmiştir. Vefikuluçay ve diğerlerinin (2007) yaptıkları çalışmada katılımcılara yönelttikleri “Kadın, kocasından izin almadan çalışmamalıdır.” önermesine kadınların %61.8’inin katılmadığını belirtmişlerdir. Vefikuluçay Yılmaz ve diğerlerinin (2009) uyguladıkları çalışmada “Kadın, kocasından izin almadan çalışmamalıdır.” önermesine katılımcıların %87.6’sının katılmadığı bulunmuştur. Uluşen’in (2010) anket formunda yer alan “Kadın, kocasından izin almadan çalışmamalıdır.” maddesine katılımcıların %65.6’sının katıldığı belirtilmiştir. Kahraman ve diğerlerinin (2014) yaptıkları çalışmada ise, 100 kadından sadece %6.8’inin önermeye katıldıkları bulunmuştur. Bu verilere göre, araştırma Çifçi’nin ve Uluşen’in araştırması ile benzerlik göstermemektedir.

“Kadınlar yönetici olabilir.” önermesine kadınların %93.3’ünün katıldığı bulunmuştur (Tablo 2). Katılımın yüksek olması, örneklem grubunun çalışan kadınlardan oluşması bakımından kadınların ‘cam tavan’ durumunu benimsememelerin göstergesidir. Çifçi (2018) çalışmasında “Kadınlar yönetici olabilir.” önermesine katılımın %85,4 olduğunu belirtmiştir. Bu doğrultuda araştırma bulgusu ile Çifçi’nin bulgusu örtüşmektedir.

Kadınların çalışma hayatında yer almaları kadar bunun hakkaniyetle sürdürülmesi de bir o kadar önemlidir. Çalışma hayatında olan her kadını, kazancının idaresinin kendi elinde olduğunu düşünmek yanlış olacaktır. Bu duruma dikkat çeken bir önerme olan “Çalışan bir kadın kazandığı geliri eşine vermelidir.” önermesine kadınların %73.1’inin katılmadığı bulunmuştur (Tablo 2). Bu sonuç doğrultusunda, kadınların

kazançlarının idaresinde söz sahibi oldukları söylenebilir. Çifçi (2018) çalışmasında kadınların %58.3'ünün "Çalışan bir kadın kazandığı geliri eşine vermelidir." önermesine katıldıklarını bulmuştur. Buna göre, araştırma Çifçi'nin bulgusu ile benzerlik göstermemektedir.

Kadınların "Çalışan bir kadın çocuklarına daha iyi anne olur." önermesine %67.5 oranında katıldıkları belirlenmiştir (Tablo 2). Katılımın yüksek olmasının, örneklem grubunun yarıya yakınının çocuk/çocuklarının olması ve diğer yarısının geleceğin anne adayı olmaları açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Çifçi'nin (2018) araştırmasında "Çalışan bir kadın çocuklarına daha iyi anne olur." önermesine katılımın %51.9 olduğu belirtilmiştir. Aydın E. (2010) yaptığı çalışmada, araştırmada yer alan önerme ile benzerlik gösteren "Kadının çalışma yaşamında olması çocuklarını da daha iyi yetiştireceği anlamına gelir." ifadesine katılımcıların %31.0'inin hayır yanıtını verdiklerini bulmuştur. Bu bulgulara göre araştırma, Çifçi'nin araştırması ile örtüşmektedir. Aydın E.'nin bulgusu ile örtüşmemektedir.

"Erkekler de çamaşır bulaşık gibi ev işlerini yapmalıdır." önermesine araştırma sonucunda %78.8 oranla katılım olduğu bulunmuştur (Tablo 2). Çifçi (2018) araştırmasında "Erkekler de çamaşır bulaşık gibi ev işlerini yapmalıdır." önermesine katılımın %65.7 olduğunu belirtmiştir. TNSA (2013) verilerine bakıldığında, "Ev işlerine erkekler de yardım etmelidir." ifadesine %75.2'lik bir kesimin katıldığı belirtilmiştir. Araştırma bulgusu, Çifçi ve TNSA verileri ile benzerlik göstermektedir. Bu ifadeye katılımın yüksek oranda olması kadına toplum tarafından en çok yüklenen ev işlerinin, kadınlar tarafından sadece kendi görevleriymiş gibi algılanmaması adına sevindiricidir. Fakat pratik hayatta kadınların bunu ne kadar uyguladığı ve karşı cinsin bunu ne kadar kabul ettiği de göz önünde bulundurulmalıdır.

"Kocasız kadın sahipsiz eve benzer." önermesine kadınların %80.3'ünün katılmadığı, %10.3'ünün ise katıldığı bulunmuştur (Tablo 2). Keskin bir ifade içeren önermeye oran düşükte olsa katılımın olması düşündürücüdür. Çifçi (2018) yaptığı çalışmada "Kocasız kadın sahipsiz eve benzer." önermesine katılım oranını %54.6 bulmuştur. Bu farkın doğu-batı farklılığından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Kadınların çalışma hayatında yer alması statü sahibi olabilmeleri, fırsatlardan yararlanabilmeleri, daha iyi şartlarda yaşamlarını sürdürmeleri için son derece gereklidir. Bu nedenle kadınların kazanç elde etmeyi sadece karşı cinsin görevi olarak görmemeleri gerekir. Aynı zamanda erkeklere karşı toplumsal cinsiyet eşitsizliği

yapılmaması adına da bu bakış açısı önemlidir. Araştırmada bu durumu sorgulayan bir ifade olan “Bir ailenin gelirini erkekler sağlamalıdır.” önermesine %79.2 oranında katılım olmadığı saptanmıştır (Tablo 2). Çifçi'nin (2018) çalışmasında aynı önermeye %56.1 katılım vardır. Aydın E.'nin (2010) çalışmasında önerme ile aynı ifadeyi belirten “Erkeğin en önemli görevlerinden biri para kazanmak ve evin geçimini sağlamaktır.” ifadesine katılımın %80.4 olduğunu bulmuştur. Kahraman ve diğerlerinin (2014) çalışmasında ise, “Evi geçindirmek erkeğin temel görevidir.” önermesine kadınların %35.0'i katılmıştır. Bu bağlamda araştırma bulgusu, Çifçi, Aydın E. ile Kahraman ve diğerlerinin araştırma bulguları ile benzerlik göstermemektedir.

Çalışmada kadınların, “Kadınlar kendi başına ticarethane gibi yerler (kafe, market, emlakçı gibi) açmamalıdır.” önermesine %70.6 oranla katılmadıkları bulunmuştur (Tablo 2). Çifçi (2018) araştırmasında aynı önermeye katılımcıların %58.6'sının katılmadığını belirtmiştir. Bu bulgu araştırma ile benzerdir.

“Kadınların birinci görevi ev işlerini üstlenmektir.” önermesine %85.7'sinin katılmadığı bulunmuştur (Tablo 2). Çifçi (2018) çalışmasında “Kadınların birinci görevi ev işlerini üstlenmektir.” önermesine %51.3'ünün katıldığını bulmuştur. Uluşen (2010) anket formunda yer verdiği “Çocuk bakımı, yemek gibi ev işleri kadını işidir.” ifadesine kadınların %69.1'inin katıldığını bulmuştur. Bu önerme için çalışma, Çifçi'nin ve Uluşen'in araştırması ile benzerlik göstermemektedir.

Kadınların “Bir kadın kocasından fazla para kazanmamalıdır.” önermesine %91.0 oranında katılmadığı bulunmuştur (Tablo 2). Çifçi'nin (2018) çalışmasında önermeye katılmama oranı %62.3'tür. Aydın E.'nin (2010) araştırmasında yer alan ve önermemizle aynı anlamı barındıran “Evlilikte erkeğin daha fazla kazanması gerekir.” ifadesine katılımcıların %75.5'i hayır yanıtını vermişlerdir. Her iki araştırma bulgusu çalışma ile aynı doğrultudadır.

“Erkek her zaman evin reisi olmalıdır.” önermesine kadınların %67.3'ünün katılmadığı bulunmuştur (Tablo 2). Ancak kadınların %27.1'inin katılması dikkat çekicidir. Çifçi (2018) “Erkek her zaman evin reisi olmalıdır.” önermesine kadınların %53.7'sinin katıldığını bulmuştur. Dinç Kahraman (2010) kadınlara anket formunda yönelttiği “Erkek ailenin reisidir. Bu yüzden son karar verici odur.” ifadesine %13.5'inin katıldığını belirtmiştir. Araştırma, Çifçi'nin elde ettiği veri ile benzerlik göstermemektedir.

Çalışmada “Toplumun liderliği genellikle erkeklerin elinde olmalıdır.” önermesine kadınların %90.2’sinin katılmadığı bulunmuştur (Tablo 2). Çifçi (2018) aynı önermeye katılımcıların %61.4’ünün katılmadığını bulmuştur. Böylece araştırma ile Çifçi’nin araştırma bulgusu paralellik göstermektedir.

Kadınlar “Kız çocuklarına da erkek çocuklar kadar özgürlük verilmelidir.” önermesine %91.0 oranında katıldıklarını belirtmişlerdir (Tablo 2). Örneklem grubunda yer alan kadınların %42.5’inin kız çocuğu olması açısından önermeye katılımın yüksek olması önemlidir. Çifçi (2018) çalışmasında katılımcıların %86.5’inin “Kız çocuklarına da erkek çocuklar kadar özgürlük verilmelidir.” önermesine katıldıklarını bulmuştur. Bu bulgu araştırma ile benzerdir.

Çalışmada yer alan bir diğer önerme olan “Bir kadın kendi haklarına sahip olabilmesi için gerekirse kocasına karşı çıkabilmelidir.” önermesine %64.4 oranında katılım olduğu saptanmıştır (Tablo 2). Öte yandan kadınların bu önermeye %30.7 oranında katılmadığı bulunmuştur (Tablo 2). Bu durum örnekleme oluşturan kadınların ¼’ünden fazlasının, yeterince özgüven ve güce sahip olmayan ve erkeğe bağımlı olan bir kesimin olduğunun işareti olarak söylenebilir. Çifçi (2018) yaptığı çalışmada “Bir kadın kendi haklarına sahip olabilmesi için gerekirse kocasına karşı çıkabilmelidir.” önermesine katılımın %59.7 olduğunu belirlemiştir. Bu bulgu, araştırma ile benzerlik göstermektedir.

Toplumsal kalıpyargılardan biri olan “Kadın kocasından yaş olarak daha küçük olmalıdır.” önermesine kadınların %80.2’sinin katılmadığı bulunmuştur (Tablo 2). Çifçi (2018) araştırmasında “Kadın kocasından yaş olarak daha küçük olmalıdır.” önermesine katılımın %53.2 olduğunu bulmuştur. Bu bulguya göre araştırma Çifçi’nin bulgusu ile örtüşmemektedir.

Son önerme olan “Ailedeki önemli kararları erkekler vermelidir.” önermesine kadınların %89.0’unun katılmadığı bulunmuştur (Tablo 2). Çifçi (2018), araştırma ile benzer bir sonuç olarak kadınların %59.2’sinin bu önermeye katılmadıklarını belirtmiştir. TNSA (2013) verilerine göre “Ailede önemli kararlar erkekler tarafından alınmalıdır.” önermesine kadınların %89.9’unun katılmadığı belirlenmiştir.

5.3. TCAÖ Puan Ortalamalarının İncelenmesi

Çalışma sonucunda kadınların “Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği” puan ortalaması 102.65 ± 15.62 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınan minimum puan 36 iken; maksimum puan 125’tir (Tablo 3). Bu sonuca göre araştırmanın hipotezi olan,

“Kadınların ölçek puan ortalamasına göre toplumsal cinsiyet algıları olumludur.” **H₁ hipotezi doğrulanmıştır.**

Zeyneloğlu (2008) yaptığı çalışmada ölçek puan ortalamasını 102.00 bulmuştur (min.71-max.137) ve öğrencilerin eşitlikçi bir tutum sergilediklerini belirtmiştir. Ankara’da üniversite öğrencilerine yapılan diğer bir çalışmada kadın öğrencilerin “Kadın-Erkek Anlayışı Ölçeği”nden aldıkları puan ortalamasının 101.97 ± 26.27 olduğu ve geleneksel bir bakış açısına sahip oldukları bulunmuştur (Pınar ve diğerleri, 2008). Atış (2010) birinci ve dördüncü sınıf ebelik/hemşirelik öğrencilerine yaptığı çalışmasında birinci sınıf öğrencilerinin ortalamalarının 148.28 (min.83-max.179), dördüncü sınıf öğrencilerinin ortalamalarının ise 157.14 (min.99-max190) olduğunu bulmuştur. Buna göre, öğrencilerin eşitlikçi bir tutuma sahip olduklarını belirtmiştir (Atış, 2010). Yaşar (2011) öğretmen adaylarına uyguladığı çalışmasında kadınların kullanılan ölçekten 112.10 ± 22.25 puan ortalaması olarak, eşitlikçi tutum içerisinde olduklarını belirtmiştir. Başar (2012) “Türkiye’deki hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları” adlı çalışmasında 655 kadın öğrencinin ölçek ortalamasının 151.35 ± 14.59 olduğunu ve eşitlikçi tutuma sahip olduklarını bulmuştur. Üniversite öğrencilerinin konu ile ilgili tutumlarının araştırıldığı ve “Cinsiyet Eşitliği Ölçeği”nin kullanıldığı başka bir çalışmada öğrencilerin 48.23 ± 5.35 puan ortalamasıyla yüksek cinsiyet eşitliği sergilediklerini bulmuştur (Sis elik ve diğerleri, 2013). Kodan etinkaya’nın (2013) 207 kadın üniversite öğrencisine yaptığı araştırmada öğrenciler, eşitlikçi tutuma sahip olduklarını gösteren 143.52 ± 15.08 puan almışlardır. Üniversite öğrencilerine yapılan bir diğer araştırmada kadın öğrencilerin eşitlikçi tutum gösterdikleri bulunmuştur (Aylaz ve diğerleri, 2014). Göктаř (2016) araştırma görevlisi hekimlerle yaptığı çalışmasında hekimlerin eşitlikçi tutum içerisinde olduklarını bulmuştur. Hemşirelik öğrencileriyle yapılan farklı iki çalışmada benzer olarak öğrencilerin eşitlikçi bir algı sergilediklerini bulmuştur (Aydın, M. ve diğerleri, 2016; Türkmenoğlu, 2016). Malatya’da tıp fakültesi öğrencilerine yapılan bir araştırmada kadın öğrencilerin eşitlikçi algıya sahip oldukları bulunmuştur (elik Seyitoğlu ve diğerleri, 2016). Biri devlet diğerleri vakıf üniversitesi olmak üzere üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet tutumlarını belirlemek amacıyla yapılan farklı iki araştırmada öğrencilerin eşitlikçi tutumda oldukları saptanmıştır (Karasu ve diğerleri, 2017; Yıldırım, 2016). İnönü Üniversitesi son sınıf öğrencilerine yapılan bir çalışmada 141.81 ± 17.20 ölçek ortalamasıyla eşitlikçi tutumun hakim olduğu belirlenmiştir (Uçar ve diğerleri, 2017).

Çifçi (2018) TCAÖ kullandığı çalışmada kadınların ölçek ortalamasını 81.65 ± 14.91 bulmuştur. Bu ortalama toplumsal cinsiyet algısının olumlu olduğunu belirten bir puandır; ancak çalışmamızda kadınların toplumsal cinsiyet algılarının Çifçi'nin araştırmasına kıyasla daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Gökçay (2018) kadınların toplumsal cinsiyet rol tutumlarını incelediği araştırmasında 123.15 ± 20.97 ortalama ile eşitlikçi algının olduğunu belirlemiştir. Özden'in (2018) Sivas'ta bir hastanede 155 kadını kapsayan araştırmasında da kadınların eşitlikçi tutum sergilediklerini bulmuştur. Altın (2018) ise 924 kadın üniversite öğrencisi ile yürüttüğü çalışmada eşitlikçi algının olduğunu belirlemiştir. Tıp fakültesi öğrencileriyle yürütülen başka bir çalışmada 229 kadın tıp öğrencisinin toplumsal cinsiyet algılarının eşitlikçi olduğu ortaya çıkmıştır (Sönmez ve diğerleri, 2018). Keçeci (2018) 306 evli kadınla TCAÖ kullanarak yürüttüğü çalışmada ölçek ortalamasını 92.17 ± 15.55 olarak bulmuştur. Evli kadınlarla yapılan bir diğer çalışmada toplumsal cinsiyet algısının eşitlikçi olduğu bulunmuştur (Karakaş, 2018). Köken Durgun ve Cambaz Ulaş (2019) ebelik/hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet tutumlarını belirlemek için yaptıkları çalışmalarında, öğrencilerin algı düzeylerinin eşitlikçi yönde olduklarını bulmuşlardır. Özkan G. (2019) TCAÖ kullanarak yaptığı çalışmada ölçek ortalamasını 99.66 ± 17.01 olarak bulmuştur. Özkan G.'nin çalışması, çalışma ile aynı sonuca sahip olmasıyla beraber çalışmamızda, kadınların toplumsal cinsiyet algıları daha yüksek bulunmuştur.

Sonuç olarak çalışma sonucu literatür ile benzerlik göstermektedir. Çalışma yalnızca Pınar ve diğerlerinin (2008) yaptıkları çalışma sonucu ile örtüşmemektedir.

5.4. Sosyodemografik Değişkenler ile TCAÖ Ortalaması Arasındaki

Farkın İncelenmesi

Araştırmada, sosyodemografik değişkenler ile TCAÖ puan ortalamaları karşılaştırıldığında çocuk durumu, çocuk/çocukların sayısı ve çocuk/çocukların cinsiyeti arasında anlamlı fark bulunamamıştır ($p > 0.05$) (Tablo 4).

Gökçay (2018) çalışmasında kadınların çocuk sayısını ölçek ortalaması ile karşılaştırdığında, çalışma ile benzer olarak anlamlı farkın olmadığını belirtmiştir. Karakaş (2018) çalışmasında çocuk durumu ile ölçek ortalaması arasındaki ilişkiyi anlamlı bulmuştur.

Çalışmada, medeni durum değişkeni ile ölçek ortalaması arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$) (Tablo 4). Evli kadınların toplumsal cinsiyet algıları daha olumludur. Gökçay'ın (2018) araştırmasında medeni durum ile ölçek ortalaması arasında anlamlı fark bulunamamıştır.

Çalışmada, yaş değişkeni ile ölçek puan ortalaması arasında anlamlı fark saptanmıştır ($p<0.05$) (Tablo 5). Keçeci'nin (2018) TCAÖ aracı ile yaptığı araştırmasında da yaş değişkeni ile ölçek puan ortalaması arasında anlamlı bir fark saptanmıştır.

Çalışmada anlamlı fark bulunan diğer bir değişken eğitim durumudur; fakat sıralı bir artış saptanmamıştır ($p<0.05$). Buna göre, ölçek puan ortalaması az puandan çok puana doğru sıralandığında eğitim düzeyleri ortaöğretim, lise, ilköğretim ve üniversite/lisansüstü şeklindedir. Farkın nereden kaynakladığını bulmak için yapılan ileri analizde farkı sağlayan eğitim düzeyinin üniversite ve lisansüstü olduğu bulunmuştur (Tablo 6). Literatürde yapılan diğer çalışmalarda da eğitim durumunun ölçek ortalamasına göre anlamlı olduğu saptanmıştır (Gökçay, 2018; Karakaş, 2018; Keçeci, 2018).

Araştırmada en çok yaşanan yer değişkeni ile ölçek puan ortalaması karşılaştırıldığında aralarındaki farkın anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Farkı belirlemek adına yapılan ileri analizde ise farkı sağlayan seçeneğin büyükşehir olduğu belirlenmiştir (Tablo 7). Keçeci'nin (2018) ve Karakaş'ın (2018) yaptıkları iki farklı çalışmada, çalışma ile örtüşmektedir. Gökçay (2018) ve Özkan G. (2019) yaptıkları araştırmalarda en çok yaşanan yer değişkeni ile ölçek ortalaması arasında anlamlı fark saptamamışlardır. Bu sebeple çalışma ile benzerlik göstermemektedirler.

Kadınların yetiştirildikleri aile yapısı ile ölçek puan ortalamasını karşılaştırıldığında farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). Farkı sağlayan seçeneklerin hangisi olduğunu saptamak için yapılan ileri analizde otoriter-demokratik, aşırı izin verici-mükemmeliyetçi, aşırı izin verici-demokratik grupları arasında fark saptanmıştır (Tablo 8). Mükemmeliyetçi ve demokratik aile yapılarının ölçek puan ortalamasının aynı olması dikkat çekici bir sonuçtur. Literatürde katılımcılara, ailelerinin yetiştirme yapısını ölçmeye yönelik soru soran bir çalışmaya rastlanamamıştır. Aile etkeni, toplumsal cinsiyet kavramının gelişimini direkt etkileyen bir değişken olduğundan sorgulanması gerektiği düşünülmektedir.

6. Sonuç ve Öneriler

6.1. Sonuç

- ✚ Araştırma 391 çalışan kadın ile tamamlanmıştır.
- ✚ Kadınların yaş ortalaması 34.09 ± 7.72 'dir ve %55.3'ü 26-36 yaş grubundadır.
- ✚ %68.5'inin eğitim düzeyi üniversite ve/veya lisansüstüdür.
- ✚ En çok yaşadıkları yer 59.8 yüzdeyle büyükşehirdir.
- ✚ Kadınların %50.9'u bekadır.
- ✚ %59.1'inin çocuğu yoktur.
- ✚ Çocuğu olan kadınların %54.4'ünün bir, %45.6'sının iki ya da ikiden fazla çocuğu vardır.
- ✚ Kadınların %42.5'inin kız çocuğu, %36.8'inin erkek çocuğu vardır.
- ✚ %33.0'ü demokratik bir aile ortamında büyümüştür.
- ✚ Ölçeğin sırasıyla 9. ve 20.önermeleri olan "Kadınlar, erkekler tarafından her zaman korunmalıdır." ile "Erkek her zaman evin reisi olmalıdır.", önermelerine kadınların ¼'ünden fazlası katılmıştır.
- ✚ Yirmi üçüncü önerme olan "Bir kadın kendi haklarına sahip olabilmesi için gerekirse kocasına karşı çıkabilmelidir." önermesine ise, kadınların ¼'ünden fazlası katılmamıştır.
- ✚ TCAÖ puan ortalaması 102.65 ± 15.62 'dir. Bu bulgunun göstergesi olarak **kadınların toplumsal cinsiyet algıları olumludur.**
- ✚ Araştırmada **H₁ hipotezi doğrulanmıştır.**
- ✚ Ölçekten alınan minimum puan 36, maksimum puan 125'tir.
- ✚ **Çocuk durumu, çocuk sayısı, çocuk cinsiyeti** ile TCAÖ puan ortalaması arasında anlamlı fark yoktur ($p > 0.05$).
- ✚ **Yaş, medeni durum, eğitim durumu, en çok yaşanan yer, kadınların yetiştirildikleri aile yapısı** ile TCAÖ puan ortalaması arasında anlamlı fark vardır ($p < 0.05$).

6.2. Öneriler

- ✚ Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine birey ya da gruplar bazında çözüm getirebilmek için hangi gruplarda, hangi düşünce noktalarında kalıpyargıların olduğunun bilinmesi önemlidir. Bu bağlamda özellikle toplumsal cinsiyet eşitsizliğine en çok maruz kalan kadınların bu durumu ne kadar benimsediğinin bilinmesi adına çalışmalar yapılması,
- ✚ Toplumsal cinsiyet kimliği, sabitliği ve değişmezliği 2-7 yaşları arasında oluşmaya başladığından kreş ve anaokullarından itibaren her eğitim-öğretim basamağında çocuklara konu ile ilgili farkındalıklarını sağlayacak tiyatro gösterileri yapılması, kitaplar okunması/okutulması ve ders verilmesi,
- ✚ Toplumda farkındalık sağlamak için muhtelif alanlara konu ile ilgili afiş, broşür asılması,
- ✚ Sağlık çalışanları olarak birçok kesimden insana ulaşabildiğimiz için öncelikle konu ile alakalı kendi farkındalığımızın sağlanması, akabinde ulaştığımız kişilerin ihtiyaçları doğrultusunda bilgilendirilmesi önerilebilir.

7. Kaynaklar

- Acar Erdol, T. ve Gözütok, D. (2017). Ortaöğretim öğrencileri için toplumsal cinsiyet eşitliği öğretim programı ihtiyaç analizi: (Bir Anadolu Lisesi örneği). *Eğitim ve Bilim*, 42, 39-65. doi: 10.15390/EB.2017.6429
- Akın, A. (2007). Toplumsal cinsiyet (gender) ayrımcılığı ve sağlık. *Toplum Hekimliği Bülteni*, 26(2), 1-9. Erişim adresi: http://www.thb.hacettepe.edu.tr/arsiv/2007/sayi_2/baslik1.pdf
- Akpınar, B. (2016). *Evli çiftlerin evlilik uyumu ile toplumsal cinsiyet rolleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Aksoy, P. ve Baran, G. (2016). Annelerin cinsiyet rollerine ilişkin özellikleri ile çocukların oyuncak tercihleri ve oynadıkları oyun türleri arasındaki ilişki üzerine bir çalışma. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 5, 102-136. doi: 10.14689/issn.2148-2624.1.5c1s5m
- Altın, A. (2018). *Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rol tutumları ile akran baskısı yaşama durumları arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Altınova, H. H. ve Duyan, V. (2013). Toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinin geçerlik güvenirlik çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 24(2), 9-22. Erişim adresi: <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423931177.pdf>
- Atış, F. (2010). *Ebelik/Hemşirelik 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Aydın, E. (2010). *Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algısı: Hacettepe Üniversitesi Mühendislik ve Edebiyat Fakültesi örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Aydın, M., Özen Bekar, E., Yılmaz Gören, Ş. ve Sungur, M. A. (2016). Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16, 223-242. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/download/article-file/528096>

- Aylaz, R., Güneş, G., Uzun, Ö. ve Ünal, S. (2014). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolüne yönelik görüşleri. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 23, 183-189. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/download/article-file/198308#page=23>
- Başar, F. B. (2012). *Türkiye'deki hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları* (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Başçı, B. ve Giray, S. (2016). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının çok değişkenli istatistiksel tekniklerle analizi. *Journal of Life Economics*, 3, 117-142. Erişim adresi: <http://www.ceeol.com/search/article-detail?id=706154>
- Bigler, R., Hayes, A. R. ve Hamilton, V. (2013). The role of schools in the early socialization of gender differences. *Gender: Early Socialization*, 14, 1-4. Erişim adresi: <http://www.child-encyclopedia.com/gender-early-socialization/according-experts/role-schools-early-socialization-gender-differences>
- Bilgin, E. (2018). *Sığınma evinde kalan kadınların toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ve yardım arama davranışlarının incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Bingöl, O. (2014). Toplumsal cinsiyet olgusu ve Türkiye'de kadınlık [Özel sayı]. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(1), 108-114. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/download/article-file/107207>
- Bourne, P.A. ve Brooks, D. (2011). Gender, women and health: gendered health differences. *International Journal of Collaborative Research on Internal Medicine & Public Health*, 3, 550-574. Erişim adresi: <http://iomcworld.com/ijcrimph/ijcrimph-v03-n07-02.htm>
- Cengiz, A. (2013). *Kadın ruh sağlığı ve toplumsal cinsiyet; Antalya ilinde bir klinikte uygulama* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Coşkun, A. ve Özdilek, R. (2012). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği: Sağlığa yansımaları ve kadın sağlığı hemşiresinin rolü. *Koç Üniversitesi Hemşirelikte Eğitim Ve Araştırma Dergisi*, 9, 30-39. Erişim adresi:

<http://www.kuhead.org/jvi.aspx?pdire=kuhead&plng=tur&un=KUHEAD-97269&look4=>

Çelik Bekleviç, A. ve Kıran, S. (2017). Bir üniversite hastanesi araştırma görevlilerinin toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği ve çalışma yaşamında toplumsal cinsiyet rolleri algısının değerlendirilmesi. *Bilimsel Çalışmalar Dergisi*, 29-37. Erişim adresi: <http://cdn2.beun.edu.tr/hemsirelikhizmetleri/2017/01/tek/bilimsel-calisma-dergisi-2017.pdf#page=29>

Çelik Seyitoğlu, D., Güneş, G. ve Gökçe, A. (2016). İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi. *Medicine Science*, 5, 102-16. doi: 10.5455/medscience.2015.04.8327

Çiftçi, S. (2018). *20-65 yaş arası kişilerin toplumsal cinsiyet algısı ve etkileyen faktörler Mardin örneği* (Yayımlanmamış doktora tezi). Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.

Demirgöz Bal, E. (2014). Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine genel bakış. *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 1, 15-28. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/download/article-file/207491>

Dinç Kahraman, S. (2010). Kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliğine yönelik görüşlerinin belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 3, 30-35. Erişim adresi: <http://acikerisim.deu.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12397/4546>

Doğan, A. (2013). Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik hizmet veren kamu kurumları ve hizmetleri üzerine bir değerlendirme. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 75-95. Erişim adresi: <http://www.sbd.ksu.edu.tr/article/view/5000035259>

Dökmen, Y. Z. (2018). *Toplumsal cinsiyet sosyal psikolojik açıklamalar*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Dünya Ekonomi Forumu (World Economic Forum). (2015). Erişim adresi: <http://reports.weforum.org/global-gender-gap-report->

[2015/?doing_wp_cron=1545142811.9699389934539794921875#frame/ac8d4](https://www.weforum.org/reports/the-global-gender-gap-report-2018)

Dünya Ekonomi Forumu (World Economic Forum). (2018). *The global gender gap report*. Erişim adresi: <https://www.weforum.org/reports/the-global-gender-gap-report-2018>

Eğitim Reformu Girişimi. (2018). *Eğitim izleme raporu*. Erişim adresi: http://www.egitimreformugirisimi.org/wpcontent/uploads/2017/03/EIR_2017_2018_29.11.18.pdf

Epstein, M. ve Ward, L. (2011). Exploring parent-adolescent communication about gender: Results from adolescent and emerging adult samples. *Sex Roles*, 65, 108-118. doi: 10.1007/s11199-011-9975-7

Ersoy, E. (2009). Cinsiyet kültürü içerisinde kadın ve erkek kimliği (Malatya örneği). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19, 209-230. Erişim adresi: <http://web.firat.edu.tr/sosyalbil/dergi/arsiv/cilt19/sayi2/209-230.pdf>

Ertung, C. (2013). Toplumsal cinsiyet eşit(siz)liği ve medya: Reklamlarda kadın bedeninin kullanımı. L. Gültekin, G. Güneş, C. Ertung ve A. Şimşek (Yay. haz.). *Toplumsal cinsiyet ve yansımaları* içinde (s. 90-100). Ankara: Atılım Üniversitesi.

Gökçay, G. (2018). *Kadınların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kafkas Üniversitesi, Kars.

Gökçen, M. ve Büyükgöze Kavas, A. (2018). Meslek seçiminde toplumsal cinsiyetin rolü: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Kariyer psikolojik danışmanlığı dergisi*, 1, 48-67. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/download/article-file/610970>

Göktaş, B. (2016). *Araştırma görevlisi hekimlerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının ve cinsiyetçiliğe maruz kalma durumlarının nicel ve nitel yöntemlerle değerlendirilmesi* (Proje ID:1377) (Yayımlanmamış uzmanlık tezi). Akdeniz Üniversitesi, Antalya.

Gönç Şavran, T. (2014). Sağlıkta toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri: Eskişehir'de kırsal ve kentsel alanlarda kadın sağlığı. *Fe Dergi*, 6, 98-116. Erişim adresi: http://cins.ankara.edu.tr/11_11.pdf

- Günay, G. ve Bener, Ö. (2011). Kadınların toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde aile içi yaşamı algılama biçimleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 15, 157-171. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/download/article-file/200479>
- Güneş, Ö. (2008). Ders kitaplarında toplumsal cinsiyet ayrımı (1990-2006). *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 19(2), 81-95. Erişim adresi: https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/35260604/Ders_Kitaplarinda_Toplumsal_Cinsiyet_Ayrimi1990-2006.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAIWOWYYGZ2Y53UL3A&Expires=1556766738&Signature=0p8OIu%2FkvEPH8AOhROrsIYrv4Yo%3D&response-content-disposition=inline%3B%20filename%3DDers_Kitaplarinda_Toplumsal_Cinsiyet_Ayr.pdf
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2015). *Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet araştırması*. Erişim adresi: <http://www.hips.hacettepe.edu.tr/KKSA-TRAnaRaporKitap26Mart.pdf>
- Kahraman, L., Kahraman, A. B., Ozansoy, N., Akıllı, H., Kekillioğlu, A, ve Özcan, A. (2014). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi toplumsal cinsiyet algısı araştırması. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9, 811-831. Erişim adresi: <https://dosyalar.nevsehir.edu.tr/b6d678d8801821e2a2116f636de7d4a8/leyla-kahraman.pdf>
- Kansu, A. (2015). *Sağlık çalışanlarına göre toplumsal cinsiyet (Nazilli Devlet Hastanesi örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- Karakaş, D. (2018). *Evli kadınların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının evlilik uyumuna etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Karasu, F., Göllüce, A., Güvenç, E. ve Çelik, S. (2017). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *SdÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8, 21-27. doi: 10.22312/sdusbed.303098

- Kavas, A. (2018). Karşılaştırmalarla 81 il için toplumsal cinsiyet eşitliği karnesi. Erişim adresi: https://www.tepav.org.tr/upload/files/15204026327.Karsilastirmalarla_81_Il_Icin_Toplumsal_Cinsiyet_Esitligi_Karnesi_2018.pdf
- Kaypak, Ş. (2014). Toplumsal cinsiyet bakış açısından kente bakmak. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7, 344-357. Erişim adresi: <http://iibfdergi.nigde.edu.tr/article/view/5000066663/5000062087>
- Keçeci, B. (2018). *Evli kadınların psikolojik istismar profillerinin toplumsal cinsiyet algıları ve spiritüel iyi oluşları açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kırbaçoğlu Kılıç, L. ve Eyüp, B. (2011). İlköğretim Türkçe ders kitaplarında ortaya çıkan toplumsal cinsiyet rolleri üzerine bir inceleme. *ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi (ODÜSOBİAD)*, 2, 129-148. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/odusobiad/issue/27567/290052>
- Kızıldağ, F. (2017). *Evli kadınlarda çalışmanın toplumsal cinsiyet algılarına ve aile işlevselliklerine etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul.
- Kodan Çetinkaya, S. (2013). Üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 1, 21-43. doi: 10.7816
- Koyun, A., Taşkın, L. ve Terzioğlu, F. (2011). Yaşam dönemlerine göre kadın sağlığı ve ruhsal işlevler: Hemşirelik yaklaşımlarının değerlendirilmesi. *Current Approaches in Psychiatry*, 3, 67-99. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/download/article-file/115124>
- Köken Durgun, S. ve Cambaz Ulaş, S. (2019). Ebelik/Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi. *Medical Sciences*, 14(2), 93-103. doi: 10.12739/NWSA.2019.14.2.1B0069.
- Lindsey, L.L. (2015). Gender roles a sociological perspective, prentice hall international limited. Erişim adresi: <file:///C:/Users/x/Desktop/BUDUR/2015%201%C4%B1ndsay.html>

- Ökten, Ş. (2009). Toplumsal cinsiyet ve iktidar: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin toplumsal cinsiyet düzeni. *Journal of International Social Research*, 2, 302-312. Erişim adresi: http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt2/sayi8pdf/okten_sevket.pdf
- Öngen, B. ve Aytaç, S. (2013). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve yaşam değerleri ilişkisi. *Sosyoloji Konferansları*, (48), 1-18. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/download/article-file/101330>
- Özcan, A. (2012). *Toplumsal cinsiyet eğitiminin üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rol tutumlarına etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Özden, S. ve Gölbaşı, Z. (2018). Sağlık çalışanlarının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi. *KOU Sag Bil Derg*, 4, 95-100. doi: 10.30934/kusbed.420223
- Özkan, B. ve Gündoğdu, A. E. (2011). Toplumsal cinsiyet bağlamında Türkçede atasözleri ve deyimler. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 6, 1133-1147. Erişim adresi: http://turkishstudies.net/Makaleler/1500759129_71_b%C3%BClent_%C3%B6zkan.pdf
- Özkan, G. (2019). *Üniversite öğrencisi kadın futbolcuların toplumsal cinsiyet algıları ile sporcu öz yeterlilik algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Özpinar, S. (2015). *Sosyal dışlanma ve kadın sağlığı*. M. Korkmaz, E. Demiray, Ü. Sevil, Ş. Hablemitoğlu ve Y. Taşkiran (Ed.), Dünyada, Türkiye'de kadın ve şiddet (437-487) içinde. Ankara: Nobel akademik yayıncılık.
- Özvarış, Ş. B. (2008). Toplumsal cinsiyet, kadın ve sağlık. *Hacettepe Tıp Dergisi*, 39, 168-174. Erişim adresi: <https://docplayer.biz.tr/5356742-Toplumsal-cinsiyet-kad-n-ve-sa-l-k.html>
- Pınar, G., Doğan, N., Ökdem, Ş., Algier, L. ve Öksüz, E. (2009). Özel bir üniversitede okuyan öğrencilerin cinsel sağlıkla ilgili bilgi tutum ve davranışları. *Tıp Araştırmaları Dergisi*, 7, 105-113. Erişim adresi: <https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/37099339/EJGM->

[34.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAIWOWYYGZ2Y53UL3A&Expires=1556766588&Signature=n%2F7fpd3oQqB3WjZkeNjrxvuPSOo%3D&response-content-disposition=inline%3B%20filename%3DOzel%20bir%20universitede%20okuyan%20ogrencileri.pdf](http://www.dergipark.org.tr/hunhemsire/article/view/5000052927/5000050243)

Pınar, G., Taşkın, L., ve Eroğlu, K. (2008). Başkent Üniversitesi öğrenci yurdunda kalan gençlerin toplumsal cinsiyet rol kalıplarına ilişkin tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 15, 47-57. Erişim adresi:

<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/hunhemsire/article/view/5000052927/5000050243>

Polat, S. (2010). *Eğitimde ve sınıf içi süreçlerde cinsiyetçi yaklaşımlar* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Powell, G. N. ve Greenhaus, J. H. (2010). Sex, gender, and decisions at the family-work interface. *Journal of Management*, 36, 1011-1039. doi: 10.1177/0149206309350774

Sagebiel, F. ve Vázquez, S. (2010). Topic report. Stereotypes and identity. *Downloaded on*, 16(11), 1-94. Erişim adresi: http://genderedinnovations.stanford.edu/images/TR3_Stereotypes.pdf

Seçgin, F. ve Tural, A. (2011). Sınıf öğretmenliği bölümü öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *e-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences*, 6, 2446-2458. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/download/article-file/185516>

Sevil, Ü., Yanıkerem, E., Özkan, S. ve Er Güneri, S. (2015). *Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet*. M. Korkmaz, E. Demiray, Ü. Sevil, Ş. Hablemitoğlu ve Y. Taşkiran (Ed.), *Dünyada, Türkiye’de kadın ve şiddet* (565-627) içinde. Ankara: Nobel akademik yayıncılık.

Sis Çelik, A., Pasinlioğlu, T., Tan, G. ve Koyuncu, H. (2013). Üniversite öğrencilerinin cinsiyet eşitliği tutumlarının belirlenmesi. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 21, 181-186. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/download/article-file/95104>

- Sönmez, Y., Bulut Kısaoğlu, N. ve Dönmez, K. O. (2018). Bir tıp fakültesinin birinci ve altıncı sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve ilişkili faktörler. *Smyrna Tıp Dergisi*, (3), 14-21. Erişim adresi: http://www.smyrnatipdergisi.com/dosyalar_upload/belgeler/Toplumsal%20cinsiyet1541327292.pdf
- Şahiner, G. (2007). *Toplumsal cinsiyet ve kadına karşı şiddetin kadınların üreme sağlığına ilişkin hizmetlerden faydalanmasına etkisi* (Yüksek lisans tezi, Gülhane Askeri Tıp Akademisi, Ankara). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Şahiner, G., ve Akyüz, A. (2010). Toplumsal cinsiyet ve kadının üreme sağlığı. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 9, 333-342. Erişim adresi: https://www.ejmanager.com/mnstemps/1/khb_009_04-333.pdf
- Şimşek, H. (2011). Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kadın üreme sağlığına etkisi: Türkiye örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 25, 119-126. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/download/article-file/53528>
- T.C. Kalkınma Bakanlığı ve TÜBİTAK, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2014). *2013 Türkiye Nüfus Ve Sağlık Araştırması* (Yayın No. NEE-HÜ.14.01). Erişim adresi: http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2013/rapor/TNSA_2013_ana_rapor.pdf
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü. (t.y.). Anne baba tutumları. Erişim adresi: <https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/Annebaba%20Tutumlar%C4%B1.pdf>
- Tekin, Z. (2018). Kadın girişimciliği ve cinsiyet-rol stereotipleri: Muş ili örneği (Proje No. BAP-17-SBMY-4901-01). *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 9(16), 1091-1113. doi: 10.26466/opus.453934
- Terzioğlu, F., ve Taşkın, L. (2008). Kadının toplumsal cinsiyet rolünün liderlik davranışlarına ve hemşirelik mesleğine yansımaları. *C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 12, 62-67. Erişim adresi: <http://eskidergi.cumhuriyet.edu.tr/makale/2100.pdf>

- Tezer Asan, H. (2010). Ders kitaplarında cinsiyetçilik ve öğretmenlerin cinsiyetçilik algılarının saptanması. *Fe Dergi*, 2, 65-74. Erişim adresi: <http://cins.ankara.edu.tr/derskitap.html>
- Topal, Ö. (2012). *Toplumsal cinsiyetin inşası: 7- 12 yaş grubu örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Turan, N., Öztürk, A., Kaya, H. ve Atabek Aştı, T. (2011). Toplumsal cinsiyet ve hemşirelik. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 4, 167-173. Erişim adresi: <http://hemsirelik.maltepe.edu.tr/dergiler/nisan/167-173.pdf>
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2017). Türkiye Büyük Millet Meclisi milletvekilleri dağılımı. Erişim adresi: https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/milletvekillerimiz_sd.dagilim
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2017). *Eğitim istatistikleri*. Erişim adresi: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=130&locale=tr>
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2018). *İşgücü istatistikleri*. Erişim adresi: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=102&locale=tr>
- Uçar, T., Aksoy Derya, Y., Karaaslan, T. ve Akbaş Tunç, Ö. (2017). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve şiddet davranışları. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 26, 96-103. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/download/issue-file/6032>
- Uluşen, M. (2010). *Sağlık çalışanlarının ve toplumun toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili duyarlılığı* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Vefikuluçay, D., Zeyneloğlu, S., Eroğlu, K., ve Taşkın, L. (2007). Kafkas Üniversitesi son sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açıları. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 14, 26-38. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/download/article-file/88570>
- Vefikuluçay Yılmaz, D., Zeyneloğlu, S., Kocaöz, S., Kısa, S., Taşkın, L., ve Eroğlu, K. (2009). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6, 775-792. Erişim adresi:

<https://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/viewFile/697/377>

- Yağan Güder, S. ve Güler Yıldız, T. (2016). Okul öncesi dönemdeki çocukların toplumsal cinsiyet algılarında ailenin rolü. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(2), 1-23. doi: 10.16986/HUJE.2016016429
- Yar, D. (2018). *Farklı sosyo-kültürel kesimlerden ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin değer ve kalıpyargıları çocuklarına aktarımı* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Yaşar, B. (2011). *Öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının kadın sağlığı hemşireliği açısından değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Yıldırım, S. (2016). *Üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ve toplumsal cinsiyet tutumlarının flört şiddetine yönelik tutumlarına etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Yiğit, S. (2018). *Üniversite öğrencilerinde kariyer uyumu, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algılar ve kariyer kararsızlığı* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Yurtsever, K. (2011). *İlköğretim II. kademe öğretmenlerinin öğrencilere yönelik tutumlarının cinsiyet değişkenine göre incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Zembat, R. ve Keleş, S. (2012). Erken çocuklukta toplumsal cinsiyet değişmezliği ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 9, 337-359. Erişim adresi: <http://www.InsanBilimleri.com>
- Zeyneloğlu, S. (2008). *Ankara'da Hemşirelik Öğrenimi Gören Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları* (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Zöhre Türkmenoğlu, M. D. ve Vefikuluçay Yılmaz, D. (2018). Hemşirelik öğrenimi gören birinci ve son sınıf üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 5, 123-136 Erişim adresi:

http://www.sobider.com/Makaleler/323645054_4041%20Duygu%20VEF%C4%B0KULU%C3%87AY%20YILMAZ.pdf

Ekler

EK I. Bilgilendirilmiş Onam Formu

LÜTFEN BU DÖKÜMANI DİKKATLİCE OKUMAK İÇİN ZAMAN AYIRINIZ

Sizi Begüm Tuğba KARASU tarafından yürütülen "Kadınların Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğine İlişkin Bakış Açılarının Belirlenmesi" başlıklı **araştırmaya** davet ediyoruz. Bu araştırmaya katılıp katılmama kararını vermeden önce, araştırmanın neden ve nasıl yapılacağını bilmeniz gerekmektedir. Bu nedenle bu formun okunup anlaşılması büyük önem taşımaktadır. Eğer anlayamadığınız ve sizin için açık olmayan şeyler varsa, ya da daha fazla bilgi isterseniz bize sorunuz.

Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmaya **katılmama** veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmadan **çıkma** hakkında sahibsiniz. **Çalışmayı yanıtlamanız, araştırmaya katılım için onam verdiğiniz** biçiminde yorumlanacaktır. Size verilen **formlardaki** soruları yanıtlarken kimsenin baskısı veya telkini altında olmayın. Bu formlardan elde edilecek kişisel bilgiler tamamen gizli tutulacak ve yalnızca araştırma amacı ile kullanılacaktır.

EK II. Tanıtıcı Bilgi Formu

Değerli katılımcı,

Bu anket formu Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Bölümünde yapılmakta olan Yüksek Lisans Tez çalışması için hazırlanmıştır. Çalışmanın amacı kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliğine ilişkin bakış açılarının belirlenmesidir. Anket için vereceğiniz tüm bilgiler gizli tutulacaktır. Lütfen adınızı soyadınızı yazmayınız. Katılımınız için çok teşekkür ederim.

Hemşire Begüm Tuğba Karasu

Anket No:

Tarih:

1. Kaç yaşındasınız?
2. Eğitim durumunuz nedir?
1)İlköğretim 2)Ortaöğretim 3)Lise 4)Üniversite ve/veya lisansüstü
3. Bugüne kadar en çok yaşadığınız yer neresidir?
1)Büyükşehir 2)Şehir 3)İlçe 4)Diğer.....
4. Medeni durumunuz nedir?
1)Evli 2)Bekar
5. Çocuğunuz var mı? (Cevabınız hayır ise 8. soruya geçiniz.)
1)Evet 2) Hayır
6. Cevabınız evet ise kaç çocuğunuz var.....
7. Çocuk/çocuklarınızın cinsiyeti nedir?
1)Kız 2)Erkek 3)Kız ve erkek
8. Yetiştirildiğiniz aile yapısını nasıl ifade edersiniz?
1) Otoriter 2) İlgisiz 3) Aşırı izin verici 4) Tutarsız
5) Aşırı koruyucu 6) Mükemmeliyetçi 7) Demokratik
8) Ayrımcılık yapan

EK III. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği

Değerli katılımcı,

Bu ölçekte yer alan cümleler sizlerin toplumsal cinsiyet algınızı belirlemek için hazırlanmıştır. Her soruyu kendi görüşlerinizi yansıtacak şekilde cevaplandırınız. Soruda yer alan ifadeye ne derece katıldığınızı belirten **“Tamamen katılmıyorum”**, **“Katılmıyorum”**, **“Kararsızım”**, **“Katılıyorum”**, **“Tamamen katılıyorum”** seçeneklerinden birini (x) işareti ile belirtiniz. Lütfen her soruyu işaretlemeyi unutmayınız.

		Tamamen Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Evlilik, kadının çalışmasına engel olmaz.					
2	Kadın sadece ailesinin ekonomik sıkıntısı varsa çalışmalıdır.					
3	Çalışan kadın da çocuklarına yeterince zaman ayırabilir.					
4	Kadınlar anne olduktan sonra çalışmamalıdır.					
5	Kadın siyasetçiler de başarılı olabilir.					
6	Kadınlar evlendikten sonra çalışmamalıdır.					

7	Çalışma hayatı kadının ev işlerini aksatmasına neden olmaz.					
8	Çalışan bir kadın hayattan daha çok zevk alır.					
9	Kadınlar erkekler tarafından her zaman korunmalıdır.					
10	Kocasını izin vermiyorsa kadın çalışmamalıdır.					
11	Kadınlar yönetici olabilir.					
12	Çalışan bir kadın kazandığı geliri eşine vermelidir.					
13	Çalışan bir kadın çocuklarına daha iyi anne olur.					
14	Erkekler de çamaşır bulaşık gibi ev işlerini yapmalıdır.					
15	Kocasız kadın sahipsiz eve benzer.					
16	Bir ailenin gelirini erkekler sağlamalıdır.					

17	Kadınlar kendi başına ticarethane gibi yerler (kafe, market, emlakçı gibi) açmamalıdır.					
18	Kadınların birinci görevi ev işlerini üstlenmektir.					
19	Bir kadın kocasından fazla para kazanmamalıdır.					
20	Erkek her zaman evin reisi olmalıdır.					
21	Toplumun liderliği genellikle erkeklerin elinde olmalıdır.					
22	Kız çocuklarına da erkek çocuklar kadar özgürlük verilmelidir.					
23	Bir kadın kendi haklarına sahip olabilmesi için gerekirse kocasına karşı çıkabilmelidir.					
24	Kadın kocasından yaş olarak daha küçük olmalıdır.					
25	Ailedeki önemli kararları erkekler vermelidir.					

Sabrınız için teşekkür ederim.

EK IV. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği Yazarının İzin Yazısı

Ölçek İzni hk. Gelen Kutusu x

begüm karasu <bgmkarasu@gmail.com>

15 Tem 2017 Cmt 11:26 ☆ ↩ ⋮

Alıcı: vduyan@health.ankara.edu.tr

Sayın Veli hocam iyi günler,
Ben Ege Üniversitesi Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Bölümü yüksek lisans öğrencisi Begüm KARASU.
Tez dönemimdeyim ve Sayın Yrd.Doç.Dr. Aynur SARUHAN danışmanlığında "Kadınların Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğine İlişkin Bakış Açılarının Belirlenmesi" adında tez yazmak istiyorum. Tez önerisine girmeden önce siz değerli hocamdan izin almak istedim.
Tezimde sizin ve merhum Hasan Hüseyin ALTINOVA hocamın geliştirdiği "Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği" nden yüksek izninizle yararlanmak istiyorum.
Başınız sağolsun.

Veli.Duyan@health.ankara.edu.tr

15 Tem 2017 Cmt 19:57 ★ ↩ ⋮

Alıcı: ben

Merhaba Begüm,

Tezinizde ölçeği kullanmanızdan memnuniyet duyuyorum. İyi günler, iyi çalışmalar.

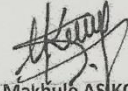

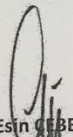
EK V. Etik Kurul İzin Yazısı

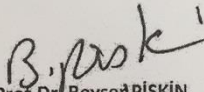
**EGE ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ
BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU
KARAR BELGESİ
(Araştırma Dosyası)**

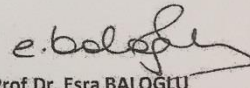
ARAŞTIRMACININ ADI SOYADI / KURUMU	Begüm Tuğba KARASU / Sağlık Bilimleri Enstitüsü	
DANIŞMANIN ADI SOYADI / KURUMU	Yrd.Doç.Dr. Aynur SARUHAN / Hemşirelik Fakültesi	
ARAŞTIRMANIN TÜRÜ	☐ Lisans Bitirme Tezi ☒ Yüksek Lisans Tezi ☐ Doktora Tezi ☐ Özgün Araştırma ☐ Diğer (belirtiniz)	
ARAŞTIRMANIN BAŞLIĞI	Kadınların Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğine İlişkin Bakış Açılarının Belirlenmesi	
BİLİRKİŞİ GÖRÜŞÜ	YOK	
KARARIN ALINDIĞI TOPLANTI TARİHİ	12.10.2017	
TOPLANTI / KARAR SAYISI	08 / 04	PROTOKOL NO: 279-2017
KARAR	Araştırma, OYBİRLİĞİ ile etik açıdan uygun bulunmuştur.	

Prof.Dr. Makbule AŞIKOĞLU
Kurul Başkanı

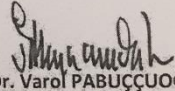

Prof.Dr. Esin ÇEBER TURFAN
Kurul Başkan Yrd.

(Toplantıda bulunmadı)
Prof.Dr. Fisun ŞENUZUN AYKAR
Kurul Üyesi

Prof.Dr. Beyser PİŞKİN
Kurul Üyesi

Prof.Dr. Esra BALOĞLU
Kurul Üyesi

(Toplantıda bulunmadı)
Prof.Dr. Tuncay GÖKSEL
Kurul Üyesi

Prof.Dr. Varol PABUÇÇUOĞLU
Kurul Üyesi

EK VI. İzmir Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü İzin Yazısı

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı :12018877-604.01.02-E.22074022
Konu : Araştırma İzni

21.12.2017

Sn: Begüm Tuğba KARASU
Dedebaşı Mh. 6138 Sk. No: 22/3 Karşıyaka/İZMİR

İlgi: :a)MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 22/08/2017 tarihli ve 355862610.06-E.12607291 sayılı yazısı (Genelge 2017/25)
b) 07/12/2017 tarihli dilekçeniz.
c) 20/12/2017 tarihli ve 21943106 sayılı Valilik Onayı.

Müdürlüğümüz Narlıdere ilçesi Özel TAKEV Anadolu ve Fen Lisesi, Özel TAKEV İlk ve Ortaokulu, Beyaz Balon Anaokulu, Karşıyaka ilçesi Özel TAKEV İlk ve Ortaokulu, Beyaz Balon Anaokulu, Bornova ilçesi Beyaz Balon Anaokulu, Konak ilçesi Beyaz Balon Anaokulu'nda uygulama isteğiniz "Kadınların Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğine İlişkin Bakış Açılarının Belirlenmesi" konulu tez çalışmanız için kullanacağımız ölçekler ilgi (c) Valilik Onayı ile uygun görülmüştür.

Araştırmanın tamamlanmasından itibaren en geç iki hafta içinde Araştırmanın Teslimine İlişkin Taahhütname Tutanağı doldurulup, araştırmanın CD'ye aktarılması sağlanarak Müdürlüğümüze gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinize ve gereğini rica ederim.

İlker ERARSLAN
Müdür Yardımcısı

Ek:
1- Valilik Onayı (1 sayfa)
2- Araştırma Değerlendirme Formu,
Anket Formları(6 sayfa)
3- Taahhüt Formu (1 sayfa)

Aslı ile aynıdır
5070 sayılı yasa ile
elektronik olarak imzalanmıştır
21 Aralık 2017

Fevzi Paşa Mh.452 Sk.No:15Strateji Geliştirme Hizmetleri 1 Bölümü Konak/İZMİR
Elektronik Ağ: izmir.meb.gov.tr
e-posta: strateji35_1@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: N.GÜR
Tel: (0232) 280 36 31

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 7584-b721-3eb8-9d30-e644 kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 12018877-604.01.02-E.21943106
Konu : Begüm Tuğba KARASU'nun
Araştırma İzni

20/12/2017

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a)MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 22/08/2017 tarihli ve 355862610.06-E.12607291 sayılı yazısı (Genelge 2017/25)
b)Begüm Tuğba KARASU'nun 07/12/2017 dilekçesi.

Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği yüksek lisans öğrencisi Begüm Tuğba KARASU'nun "Kadınların Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğine İlişkin Bakış Açılarının Belirlenmesi" konulu tez çalışması için kullanacağı ölçekleri, Müdürlüğümüz Narlıdere ilçesi Özel TAKEV Anadolu ve Fen Lisesi, Özel TAKEV İlk ve Ortaokulu, Beyaz Balon Anaokulu, Karşıyaka ilçesi Özel TAKEV İlk ve Ortaokulu, Beyaz Balon Anaokulu, Bornova ilçesi Beyaz Balon Anaokulu, Konak ilçesi Beyaz Balon Anaokulu'nda uygulama isteği ilgi (b) yazı ile belirtilmektedir.

Söz konusu ölçeklerin uygulanmasının, adı geçen okullarda 2017-2018 Eğitim öğretim yılında eğitim öğretimi aksatmayacak ve eğitim kurumu yöneticilerinin uygun gördüğü şekilde yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Ömer YAHŞI
Millî Eğitim Müdürü

Ek:
Araştırma Değerlendirme Formu,
Anket Formları (6 sayfa)

OLUR
20/12/2017
Ahmet Ali BARIŞ
Vali a.
Vali Yardımcısı

Fevzi Paşa Mh. 452 Sk.No:15 Strateji Geliştirme Hizmetleri 1 Bölümü Konak/İZMİR
Elektronik Ağ: izmir.meb.gov.tr
e-posta: strateji35_1@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: N.GÜR
Tel: (0232) 2803631

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden fa29-8778-3a4e-b01a-40e3 kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Begüm Tuğba KARASU
Kurumu / Üniversitesi	Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Kadın Sağlığı ve Hastalıkları hemşireliği
Araştırma yapılacak iller	İzmir
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi	Özel TAKEV Okulları bünyesinde bulunan Sahilevleri Anadolu ve Fen Lisesi, Narlıdere İlköğretim, Karşıyaka İlköğretim, Bornova, Güzelyalı, Sahilevleri, Alsancak ve Karşıyaka semtlerinde bulunan anaokulları
Araştırmanın konusu	Kadınların Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğine İlişkin Bakış Açılarının Belirlenmesi
Üniversite / Kurum onayı	---
Araştırma/proje/ödev/tez önerisi	Kadınların Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğine İlişkin Bakış Açılarının Belirlenmesi (TEZ)
Veri toplama araçları	Tanıttıcı Bilgi Formu Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği
Görüş istenilecek Birim/Birimler	-----
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
İlgi: Millî Eğitim Bakanlığı'nın 22/08/2017 tarihli ve 3558626-10.06-e.12607291 sayılı Araştırma, yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri Konulu, 2017/25 Sayılı Genelgesi. Genelge gereğince; araştırmanın 2017-2018 öğretim yılında eğitim öğretimi aksatmayacak ve eğitim kurumları yöneticilerinin uygun gördüğü şekli ile yapılmasına oybirliği ile karar verilmiştir.	
Komisyon Kararı	Oybirliği ile alınmıştır.
Muhalif üyenin Adı ve Soyadı: ----	Gerekçesi; -----

KOMİSYON

18/12/2017

(Baskan) Selime SENTURK DOĞRAMACI Şube Müdürü
Üye Dr. Resul YAVUZ Öğretmen
Üye Nurdan MARAL Öğretmen
Üye Dilek ŞİRİNEL Öğretmen
Üye Selahattin ANIK Öğretmen

EK VII. TAKEV Okulları Yönetimi İzin Yazısı

T.C.
KARŞIYAKA KAYMAKAMLIĞI
Karşıyaka Özel TAKEV İlkokulu/Ortaokulu Müdürlüğü

SAYI : 405/9

KONU : Begüm Tuğba KARASU,

22/12/2017

Ege Üniversitesi Rektörlüğü
Kurul İşleri Şube Müdürlüğüne

Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi **Begüm Tuğba KARASU**' nun TAKEV Okullarında "**Kadınların Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğine İlişkin Bakış Açılarının Belirlenmesi**" adlı tezi ile ilgili veri toplaması, okul yönetimi tarafından uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi arz ederim.

Ali KORBA
TAKEV Okulları
Genel Müdür Yardımcısı
0 (505) 6487272

Teşekkür

Araştırmam boyunca bilgisi ve desteği ile her zaman yanımda olan saygıdeğer danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Aynur SARUHAN'a,

Öneri, yardım ve destekleri için kıymetli jüri üyelerim Dr. Öğr. Üyesi Ayça GÜRKAN'a ve Dr. Öğr. Üyesi Hande YAĞCAN'a

Kadın sağlığı ve hastalıkları hemşireliğini sevdiren, bu alana yönelmemi sağlayan, lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca desteğini, güvenini ve sevgisini hissettiğim değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Özlem DEMİREL BOZKURT'a,

Araştırmamın uygulanmasına olanak sağlayan çok kıymetli TAKEV yönetimine,

Araştırmaya katılmayı kabul eden, büyük özveri ve titizlikle soruları yanıtlayan tüm kadınlara,

Yüksek lisans eğitimim süresince emeklerini esirgemeyen, donanımlı birer hemşire olmamız için çabalayan tüm anabilim dalı hocalarıma,

Verdikleri şefkat, sevgi, emek ve huzurla hep yanımda olan, eğitimimi devam ettirmemi her daim destekleyen, sonsuz minnet duyduğum canım annem Hülya OYARÇIN'a ve canım babam Köksal KARASU'ya,

Çok teşekkür ederim.

İZMİR, 2019

Begüm Tuğba KARASU

Özgeçmiş

Araştırmacı 2015 yılında Ege Üniversitesi İzmir Atatürk Sağlık Yüksekokulunu bölüm üçüncülüğü ile bitirmiştir. 2016 yılında Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Kadın Sağlık ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalında yüksek lisans öğrenimine başlamıştır. Aynı zamanda özel bir hastanenin kadın-doğum servisinde hemşire olarak çalışmaktadır.

E-posta: bgmkarasu@gmail.com

